

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a șasea)

15 iulie 2015*

„Concurență — Înțelegeri — Piața europeană a oțelului pentru precomprimare — Stabilirea prețurilor, împărțirea pieței și schimbul de informații comerciale sensibile — Decizie prin care se constată o încălcare a articolului 101 TFUE — Cooperare pe parcursul procedurii administrative — Orientările din 2006 privind calcularea cuantumului amenzilor — Termen rezonabil”

În cauzele T-413/10 și T-414/10,

Socitrel – Sociedade Industrial de Trefilaria, SA, cu sediul în Trofa (Portugalia), reprezentată de F. Proença de Carvalho și de T. Faria, avocați,

reclamantă în cauza T-413/10,

Companhia Previdente – Sociedade de Controle de Participações Financeiras, SA, cu sediul în Lisabona (Portugalia), reprezentată de D. Proença de Carvalho și de J. Caimoto Duarte, avocați,

reclamantă în cauza T-414/10,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de F. Castillo de la Torre, de P. Costa de Oliveira și de V. Bottka, în calitate de agenți, asistați de M. Marques Mendes, avocat,

pârâtă,

având ca obiect o cerere de anulare și de reformare a Deciziei C(2010) 4387 final a Comisiei din 30 iunie 2010 privind o procedură în temeiul articolului 101 TFUE și al articolului 53 din Acordul privind SEE (cazul COMP/38344 – Oțel pentru precomprimare), modificată prin Decizia C(2010) 6676 final a Comisiei din 30 septembrie 2010 și prin Decizia C(2011) 2269 final a Comisiei din 4 aprilie 2011,

TRIBUNALUL (Camera a șasea),

compus din domnii S. Frimodt Nielsen (raportor), președinte, F. Dehousse și A. M. Collins, judecători,
grefier: domnul J. Palacio González, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 17 noiembrie 2014,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: portugheza.

Hotărâre¹ [omissis]

Procedura și concluziile părților

1. Cauza T-413/10 – Socitrel/Comisia

- 60 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 15 septembrie 2010, Socitrel a introdus prezenta acțiune.
- 61 Prin înscrisul separat depus la grefa Tribunalului la 16 septembrie 2010, Socitrel a introdus o cerere de suspendare a executării deciziei atacate. Această cerere a fost respinsă prin Ordonanța președintelui Tribunalului din 13 aprilie 2011, Socitrel/Comisia (T-413/10 R, EU:T:2011:179), și s-a dispus soluționarea cererii privind cheltuielile de judecată odată cu fondul.
- 62 Prin înscrisul depus la grefa Tribunalului la 10 decembrie 2010, Socitrel a solicitat să i se încuviințeze adaptarea motivelor ca urmare a adoptării primei decizii de modificare.
- 63 Prin decizia din 6 iunie 2011, Tribunalul a solicitat Comisiei să îi transmită a doua decizie de modificare. Comisia a dat curs acestei cereri la 17 iunie 2011.
- 64 În urma adoptării celei de a doua decizii de modificare, Socitrel și-a adaptat din nou motivele și concluziile, prin înscrisul depus la grefa Tribunalului la 2 august 2011.
- 65 Procedura scrisă a fost declarată terminată la 21 noiembrie 2011, odată cu depunerea de către Comisie a duplicii în limba de procedură.
- 66 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată începând cu 23 septembrie 2013, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera a șasea, căreia, în consecință, i-a fost atribuită prezenta cauză la 27 septembrie 2013.
- 67 Raportul preliminar prevăzut la articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului din 2 mai 1991 a fost comunicat Camerei a șasea la 31 martie 2014.
- 68 La 8 mai 2014, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 64 din Regulamentul de procedură din 2 mai 1991, Tribunalul a adresat o listă cu 16 întrebări scrise către Socitrel și Comisie.
- 69 Prin scrisorile din 6 iunie 2014 și, respectiv, din 9 iunie 2014, Comisia și Socitrel au dat curs acestor măsuri.
- 70 La 17 septembrie 2014, pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul a decis deschiderea procedurii orale.
- 71 Socitrel solicită Tribunalului:
- anularea articolelor 1 și 2 din decizia atacată, în măsura în care o privesc;
 - cu titlu subsidiar, anularea în parte a articolului 2 din decizia atacată, în măsura în care privește Socitrel, și reducerea cuantumului amenzii care i-a fost aplicată;

1 — Sunt redate numai punctele din prezenta hotărâre a căror publicare este considerată utilă de către Tribunal.

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

72 Comisia solicită Tribunalului:

— respingerea acțiunii;

— obligarea Socitrel la plata cheltuielilor de judecată.

2. Cauza T-414/10, Companhia Previdente/Comisia

73 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 15 septembrie 2010, Companhia Previdente a introdus prezenta acțiune.

74 Prin înscrisul separat depus la grefa Tribunalului la 16 septembrie 2010, Companhia Previdente a introdus o cerere de suspendare a executării deciziei atacate. Această cerere a fost respinsă prin Ordonanța din 10 iunie 2011, Companhia Previdente/Comisia (T-414/10 R, EU:T:2011:268), și s-a dispus soluționarea cererii privind cheltuielile de judecată odată cu fondul.

75 Prin înscrisul depus la grefa Tribunalului la 10 decembrie 2010, Companhia Previdente a solicitat să i se încuviințeze adaptarea motivelor ca urmare a adoptării primei decizii de modificare.

76 Prin decizia din 6 iunie 2011, Tribunalul a solicitat Comisiei să îi furnizeze unele documente. Comisia a dat curs acestei cereri la 17 iunie 2011.

77 În urma adoptării celei de a doua decizii de modificare, Companhia Previdente și-a adaptat din nou motivele și concluziile prin înscrisul depus la grefa Tribunalului la 2 august 2011.

78 Procedura scrisă a fost declarată terminată la 21 noiembrie 2011, odată cu depunerea de către Comisie a duplicii în limba de procedură.

79 Întrucât compunerea camerelor Tribunalului a fost modificată începând cu 23 septembrie 2013, judecătorul raportor a fost repartizat la Camera a șasea, căreia, în consecință, i-a fost atribuită prezenta cauză la 27 septembrie 2013.

80 Raportul preliminar prevăzut la articolul 52 alineatul (2) din Regulamentul de procedură din 2 mai 1991 a fost comunicat Camerei a șasea la 31 martie 2014.

81 La 8 mai 2014, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 64 din Regulamentul de procedură din 2 mai 1991, Tribunalul a adresat o listă cu 16 întrebări scrise către Companhia Previdente și Comisie.

82 Prin scrisorile din 6 iunie 2014 și, respectiv, din 9 iunie 2014, Comisia și Companhia Previdente au dat curs acestor măsuri.

83 La 17 septembrie 2014, pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul a decis deschiderea procedurii orale.

84 Companhia Previdente solicită Tribunalului:

— anularea articolelor 1, 2 și 4 din decizia atacată, în măsura în care o privesc;

- constatarea faptului că orice reducere a cuantumului amenzii aplicate Socitrel, în cadrul altor acțiuni referitoare la încălcări pentru care Companhia Previdente ar răspunde în solidar, determină o reducere automată echivalentă a cuantumului amenzii aplicate în solidar acesteia din urmă;
- obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

3. Cu privire la conexarea, pentru buna desfășurare a procedurii orale, a cauzelor T-413/10, T-414/10 și T-409/13, Companhia Previdente și Socitrel/Comisia, și cu privire la radierea cauzei T-409/13, Companhia Previdente și Socitrel/Comisia

- 85 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 2 august 2013, Companhia Previdente și Socitrel au introdus o acțiune împotriva scrisorii care le-a fost adresată la 24 mai 2013 de directorul general al DG Concurență a Comisiei.
- 86 Această cauză a fost înregistrată la grefa Tribunalului cu numărul T-409/13. Prin Ordonanța 30 iunie 2014, cauzele T-413/10, T-414/10 și T-409/13 au fost conexate pentru buna desfășurare a procedurii orale.
- 87 Reclamantele s-au desistat de acțiunea introdusă în cadrul cauzei T-409/13 prin scrisoarea adresată grefei Tribunalului la 11 noiembrie 2014. Întrucât, prin scrisoarea din 14 noiembrie 2014, Comisia a menționat că nu se opune desistării și că solicită obligarea reclamantelor la plata cheltuielilor de judecată, Tribunalul a luat act de această desistare în procesul-verbal al ședinței din 17 noiembrie 2014, în care a dispus radierea cauzei T-409/13 din registrul Tribunalului, precum și obligarea reclamantelor la plata cheltuielilor de judecată în aceeași cauză.

În drept

- 88 Cauzele T-413/10 și T-414/10 sunt conexate în vederea pronunțării prezentei hotărâri, întrucât părțile, care au fost solicitate să se exprime cu privire la această chestiune în cadrul ședinței, nu s-au opus acestei conexări.
- 89 Socitrel invocă opt motive în susținerea acțiunii sale, precum și două motive complementare, prezentate în cadrul celei de a doua adaptări a motivelor și a concluziilor sale.
- 90 La rândul său, Companhia Previdente invocă patru motive în susținerea acțiunii sale, precum și două motive complementare, prezentate în cadrul celei de a doua adaptări a motivelor și a concluziilor sale.
- 91 Primul motiv invocat de Socitrel este întemeiat pe nemotivare și pe o încălcare a dreptului său la apărare, în sensul că, în esență, în decizia atacată ar lipsi diverse elemente pentru a înțelege modul în care Comisia a stabilit cuantumul amenzii.
- 92 Al doilea motiv invocat de Socitrel este întemeiat pe încălcarea termenului rezonabil.
- 93 Al treilea motiv invocat de Socitrel este întemeiat pe încălcarea obligației de diligență ce revine Comisiei, a dreptului la apărare, precum și a principiilor loialității, bunei-credințe și încrederii legitime, întrucât Comisia a modificat decizia inițială de două ori.
- 94 Al patrulea motiv invocat de Socitrel este întemeiat pe încălcarea articolului 101 alineatul (1) TFUE, a articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, a principiilor proporționalității și răspunderii personale și a prezumției de nevinovăție, precum și pe nemotivare și pe nerespectarea de către Comisie a practicii sale decizionale anterioare, întrucât Comisia ar fi depășit limita maximă a amenzii care putea fi aplicată Socitrel.

- 95 Acest motiv cuprinde trei aspecte.
- 96 Primul aspect al celui de al patrulea motiv este întemeiat pe faptul că răspunderea solidară a Companhia Previdente a fost reținută în mod eronat de Comisie și, în consecință, pe faptul că plafonul de 10 % din cifra de afaceri a fost calculat în mod eronat în raport cu cifra de afaceri a Companhia Previdente, iar nu în raport cu cifra de afaceri a Socitrel. Această argumentație face de asemenea obiectul primului și al celui de al doilea motiv invocate de Companhia Previdente.
- 97 Al doilea aspect al celui de al patrulea motiv, prezentat cu titlu subsidiar, este întemeiat pe luarea în considerare în mod eronat a cifrelor de afaceri ale Emesa, Galycas și ITC cu ocazia calculării plafonului de 10 %. Această argumentație face de asemenea obiectul primului aspect al celui de al treilea motiv invocat de Companhia Previdente.
- 98 Al treilea aspect al celui de al patrulea motiv, prezentat cu titlu încă mai subsidiar, este întemeiat pe luarea în considerare în mod eronat a cifrei de afaceri a Companhia Previdente din anul 2009. Această argumentație face de asemenea obiectul celui de al doilea aspect al celui de al treilea motiv invocat de Companhia Previdente.
- 99 Al cincilea motiv invocat de Socitrel este întemeiat pe încălcarea, în cadrul aplicării punctelor 13 și 22 din Orientările din 2006, a principiilor proporționalității și încrederii legitime, precum și pe nemotivare, în sensul că, în mod eronat, Comisia ar fi stabilit la 18 % cota pentru gravitate în privința amenzii care trebuia să fie aplicată Socitrel.
- 100 Al șaselea motiv invocat de Socitrel este întemeiat pe încălcarea principiilor proporționalității și egalității de tratament, întrucât Comisia nu ar fi luat în considerare, în calitate de circumstanță atenuantă, rolul minor sau pasiv pe care aceasta l-a avut.
- 101 Al șaptelea motiv invocat de Socitrel este întemeiat pe încălcarea principiilor proporționalității și egalității de tratament, întrucât Comisia nu ar fi luat în considerare, în calitate de circumstanță atenuantă, cooperarea sa efectivă.
- 102 Al optulea motiv invocat de Socitrel este întemeiat pe încălcarea principiilor proporționalității și egalității de tratament, din cauza neluării în considerare a contextului economic de criză și a incapacității de plată a Socitrel. Această argumentație face de asemenea obiectul celui de al patrulea motiv invocat cu titlu subsidiar de Companhia Previdente.
- 103 Reclamantele s-au desistat de acest motiv prin scrisoarea adresată grefei Tribunalului la 11 noiembrie 2014. De această desistare s-a luat act în procesul-verbal al ședinței desfășurate la 17 noiembrie 2014.
- 104 În plus, Socitrel și Companhia Previdente invocă un motiv complementar, prezentat în cadrul celei de a doua adaptări a motivelor și a concluziilor lor, care este întemeiat, în cazul Socitrel, pe încălcarea principiilor egalității de tratament, proporționalității și încrederii legitime, precum și pe nemotivare, iar în cazul Companhia Previdente, pe încălcarea principiilor egalității de tratament, proporționalității și încrederii legitime, întrucât Socitrel și Companhia Previdente nu ar fi fost tratate în același mod ca Arcelor și SLM, care au obținut o reducere a cuantumului amenzii de care reclamantele nu ar fi beneficiat.
- 105 În sfârșit, Socitrel și Companhia Previdente invocă un al doilea motiv complementar, întemeiat pe încălcarea principiilor diligenței, loialității, buneii-credințe și securității juridice, întrucât Comisia a modificat din nou decizia inițială în anul 2011.

1. *Cu privire la primul motiv invocat de Socitrel, întemeiat pe nemotivare și pe o încălcare a dreptului său la apărare*

Evocarea principiilor

- 106 Potrivit unei jurisprudențe constante, motivarea impusă de articolul 296 TFUE trebuie să fie adaptată naturii actului în cauză și trebuie să menționeze în mod clar și neechivoc raționamentul instituției care a emis actul, astfel încât să dea persoanelor interesate posibilitatea să ia cunoștință de temeiurile măsurii luate, iar instanței competente să își exercite controlul. Cerința motivării trebuie apreciată în funcție de împrejurările cauzei, în special de conținutul actului, de natura motivelor invocate și de interesul destinatarilor sau al altor persoane vizate în mod direct și individual de actul respectiv de a primi explicații. Nu este obligatoriu ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept pertinente, având în vedere că problema dacă motivarea unui act respectă condițiile impuse de articolul 296 TFUE trebuie să fie apreciată nu numai prin prisma modului de redactare, ci și în raport cu contextul său, precum și cu ansamblul normelor juridice care reglementează materia respectivă (Hotărârea Curții din 2 aprilie 1998, Comisia/Sytraval și Brink's France, C-367/95 P, Rec., EU:C:1998:154, punctul 63, Hotărârea din 30 septembrie 2003, Germania/Comisia, C-301/96, Rec., EU:C:2003:509, punctul 87, și Hotărârea din 22 iunie 2004, Portugalia/Comisia, C-42/01, Rec., EU:C:2004:379, punctul 66).

Cu privire la temeinicia primului motiv

- 107 Trebuie amintită pe scurt argumentația prezentată de Socitrel în susținerea acestui motiv, argumentație care a fost modificată în urma adoptării primei decizii de modificare.
- 108 În cererea introductivă, Socitrel a susținut, în esență, că, în decizia inițială, lipseau diverse elemente pentru înțelegerea modului în care Comisia a stabilit cuantumul amenzii; în opinia Socitrel, această situație determină nemotivarea, care constituia o încălcare a dreptului său la apărare.
- 109 Astfel, potrivit Socitrel, în decizia inițială nu au fost menționate nici cifra de afaceri, nici valoarea vânzărilor luate în considerare pentru stabilirea cuantumului de bază, nici parametrii reținuți pentru stabilirea la 18 % a cotei de gravitate și a cuantumului suplimentar.
- 110 În plus, Socitrel a susținut că faptul că numeroase fragmente din decizia care îi fusese adresată fuseseră supuse regimului de confidențialitate a împiedicat-o să reconstituie premisele pe care Comisia s-a întemeiat pentru a stabili cuantumul amenzii.
- 111 În urma adoptării primei decizii de modificare, Socitrel și-a adaptat primul motiv.
- 112 Pe de o parte, Socitrel susține, în esență, că modificarea deciziei inițiale efectuată de Comisie demonstrează temeinicia primului său motiv, astfel cum a fost prezentat în cererea introductivă.
- 113 Pe de altă parte, Socitrel consideră că prima decizie de modificare nu a acoperit lacunele cele mai semnificative pe care le-a criticat în cererea introductivă, în special în ceea ce privește cota reținută de Comisie pentru gravitatea încălcării și pentru cuantumului suplimentar.
- 114 În plus, Socitrel observă că, în cazul său, prima decizie de modificare realizează o diferențiere între două perioade ale încălcării [considerentul (5)], reținându-se o cifră a vânzărilor identică în privința fiecăreia, însă fără ca această diferențiere să se reflecte, în opinia sa, în continuarea primei decizii de modificare și în special în considerentul (7) al acestei decizii, în care este reținută în sarcina sa o singură perioadă a încălcării.

115 Socitrel adaugă că, în considerentul (8) al primei decizii de modificare, Comisia recunoaște că a săvârșit o eroare în calculul quantumului suplimentar, fără însă a numi întreprinderile vizate de această eroare. Considerentul menționat face trimitere la tabelul cuprins în considerentul (5) al aceleiași decizii, în care Socitrel figurează cu o cifră a vânzărilor care se raportează la mai multe perioade ale încălcării. Socitrel presupune că, pe baza acestei trimiteri, se poate concluziona că, așadar, a trebuit să fie afectată de eroarea care viciază calculul quantumului adițional, ceea ce pare să determine reducerea quantumului de bază al amenzii la care a fost supusă, acest quantum fiind modificat, astfel, de la 22 500 000 de euro la 20 000 000 de euro. Această împrejurare îi confirmă ipotezele care, în opinia sa, demonstrează existența unei nemotivări.

116 Comisia contestă aceste afirmații.

În ceea ce privește menționarea valorii vânzărilor

117 Mai întâi, trebuie să se constate că prima decizie de modificare a acoperit anumite lacune care au afectat decizia inițială, în special în ceea ce privește stabilirea valorii vânzărilor luate în considerare [considerentul (5) al primei decizii de modificare].

118 În acest fel, argumentația prezentată de Socitrel în susținerea primului său motiv referitor la această lacună din decizia inițială a devenit inoperantă.

În ceea ce privește cele două perioade ale încălcării, diferențiate de Comisie în considerentul (5) al primei decizii de modificare

119 Pe de altă parte, astfel cum arată Socitrel, Comisia a făcut o diferențiere între două perioade în tabelul referitor la valoarea vânzărilor, în special ale Socitrel, cuprins în considerentul (5) al primei decizii de modificare.

120 Astfel, acest tabel precizează că, pentru perioada cuprinsă între 7 aprilie 1994 și 8 ianuarie 1996, quantumul reținut de Comisie pe baza răspunsurilor date de Socitrel la 30 iunie 2009 este de 12 016 516 euro. Un quantum identic este reținut pentru perioada cuprinsă între 9 ianuarie 1996 și 19 septembrie 2002.

121 În considerentul (932) al deciziei inițiale se precizează că „zona geografică în discuție a evoluat în timp. În anii 1984-1995 (perioada Clubului din Zürich), aceasta a acoperit Germania, Franța, Italia, Țările de Jos, Belgia, Luxemburg, Spania și Austria. Începând cu anul 1992 (potrivit acordurilor din Clubul España), aceasta a inclus și Portugalia. În anii 1996-2002 (perioada de criză a Clubului din Zürich, la momentul la care a fost pregătit acordul Clubului Europa privind cotele), zona geografică a acoperit aceleași țări ca în perioada Clubului din Zürich, inclusiv Portugalia, precum și Danemarca, Suedia, Finlanda și Norvegia (a se vedea secțiunile 9.1.1-9.1.5 ale deciziei inițiale). Acest aspect este avut în vedere la calcularea valorii vânzărilor, fiind excluse vânzările realizate în Portugalia înainte de 15 decembrie 1992 și fiind excluse vânzările în Danemarca, în Suedia, în Finlanda și în Norvegia înainte de 9 ianuarie 1996.

122 Din considerentul (5) al primei decizii de modificare reiese că, în ceea ce privește valoarea vânzărilor care trebuia luată în considerare, Comisia a făcut o diferențiere între diverse perioade (1 ianuarie 1984 -21 decembrie 1985, 1 ianuarie 1986-14 decembrie 1992, 15 decembrie 1992-31 decembrie 1993, 1 ianuarie 1994-8 ianuarie 1996 și 9 ianuarie 1996-19 septembrie 2002), în funcție de zona geografică vizată de înțelegere.

- 123 Încălcarea imputată Socitrel de către Comisie s-a produs în două din aceste perioade [de la 7 aprilie 1994 (data reținută de Comisie în ceea ce privește debutul participării Socitrel la încălcare) până la 8 ianuarie 1996 și de la 9 ianuarie 1996 până la 19 septembrie 2002], pe care Comisia le-a luat, astfel, în considerare.
- 124 Cu toate acestea, în considerentul (949) al deciziei inițiale, Comisia a decis că, având în vedere cunoașterea tardivă pe care Socitrel a avut-o cu privire la dimensiunea europeană a înțelegerii, trebuiau luate în considerare numai vânzările realizate de aceasta în Spania și în Portugalia.
- 125 Necesitatea de a lua în considerare vânzările în Danemarca, în Suedia, în Finlanda și în Norvegia după 9 ianuarie 1996 [considerentul (932) al deciziei atacate] în cazul membrilor înțelegerii vizați de această zonă geografică a rămas, în consecință, irelevantă în privința Socitrel. Această situație explică faptul că valoarea vânzărilor luată în considerare în considerentul (5) al primei decizii de modificare este identică în cazul celor două perioade ale încălcării diferențiate de Comisie.
- 126 Pe de altă parte, Comisia a recunoscut că a săvârșit o eroare prin contabilizarea de două ori, în decizia inițială, a cuantumului suplimentar, din cauza luării în considerare a unei duble perioade a încălcării, în special în ceea ce privește Socitrel.
- 127 Totuși, Comisia a corectat această eroare prin adoptarea primei decizii de modificare, ceea ce a determinat o reducere a cuantumului de bază al amenzii aplicate Socitrel, care a fost modificat, în urma acestei corecții, de la 22 500 000 de euro la 20 000 000 de euro.
- 128 În plus, trebuie să se adauge că, în anexa 8 la cererea introductivă, Socitrel a prezentat un e-mail provenit de la DG Concurență a Comisiei, datat 13 august 2010, în care funcționarul responsabil cu gestionarea dosarului a menționat:

„După cum s-a arătat în scrisoarea [Comisiei] din 30 iulie, există o eroare de calcul în ceea ce privește taxa de intrare («entry fee»). În ceea ce îi privește pe clienții dumneavoastră, efectul acesteia este acela că suma menționată în tabelele cuprinse în considerentele (923) și (1057) este foarte ridicată. Decizia de modificare o va modifica și va înlocui cuantumul de 22 500 000 de euro cu un cuantum de 20 000 000 de euro. Astfel cum s-a arătat mai sus, ca urmare a plafonului [de 10 %], aceasta nu determină o modificare a amenzii aplicate clienților dumneavoastră și nici o modificare a motivării deciziei.”

- 129 În acest fel, trebuie să se considere că decizia atacată, astfel cum a fost modificată prin prima decizie de modificare, nu este afectată de nemotivare.

În ceea ce privește cota de 18 % aplicată pentru gravitate

- 130 Cu privire la nemotivarea referitoare la gravitate, trebuie amintit că aceasta este examinată la punctul 19.1.3 din decizia atacată.

- 131 În cazul Socitrel, trebuie arătat că, în decizia atacată, Comisia consideră:

— în primul rând, că „toate întreprinderile, cu excepția Fundia, erau implicate în împărțirea pieței (stabilirea cotelor), în alocarea clientelei și în stabilirea orizontală a prețurilor (a se vedea punctul 9 și anexele 2 și 4 la decizie” și că „[a]ceste acorduri se numără printre restrângerile cele mai nefaste aduse concurenței, care perturbă parametrii principali ai concurenței” [considerentul (939), punctul 19.1.3.1 referitor la natura încălcării];

- în al doilea rând, că „cota de piață combinată a întreprinderilor în cazul cărora a putut fi demonstrată încălcarea este estimată la aproximativ 80 %, astfel cum s-a explicat în considerentul (98)” [considerentul (946), punctul 19.1.3.2 referitor la cota de piață combinată];
 - în al treilea rând, că sfera geografică a încălcării a evoluat în timp [considerentul (932): a se vedea punctul 121 de mai sus];
 - în al patrulea rând, că „totuși, în cazul Socitrel, al Proderac, al Fapricela și al Fundia, întreprinderi care au participat numai la Clubul España (care acoperea doar Spania și Portugalia) sau, în cazul acestei din urmă întreprinderi, la coordonarea privind Addtek și în privința cărora cunoașterea încălcării unice și continue nu a putut fi demonstrată decât la un stadiu foarte tardiv al încălcării (17 mai 2001 și, respectiv, 14 mai 2001, a se vedea punctul 12.2.2.4), Comisia ține seama de sfera geografică mai limitată în stabilirea părții din valoarea vânzărilor”, iar „[s]ituația este diferită în cazul celorlalți participanți la Clubul España (Emesa/Galycas, Tyrsa/Trefilerías Quijano), care au participat simultan la diferite niveluri ale înțelegerii și/sau în cazul cărora cunoașterea încălcării unice și continue a putut fi demonstrată la un stadiu evident mai timpuriu” [considerentul (949), punctul 19.1.3.3 referitor la sfera geografică].
- 132 Comisia concluzionează că, „având în vedere împrejurările specifice ale speței, ținând seama de criteriile discutate mai sus în raport cu natura încălcării (a se vedea punctul 19.1.3.1) și sfera geografică (a se vedea punctul 19.1.3.3), partea din valoarea vânzărilor care trebuie luată în considerare trebuie să fie 16 % în cazul întreprinderii Fundia, 18 % în cazul întreprinderilor Socitrel, Fapricela și Proderac și 19 % în cazul tuturor celorlalte întreprinderi” [considerentul (953)].
- 133 Este necesar să se considere că, în acest fel, decizia atacată nu este afectată de nemotivare și că aceasta permite să se înțeleagă raționamentul urmat de Comisie, indiferent de caracterul întemeiat sau neîntemeiat al acestuia.
- 134 În consecință, critica invocată de Socitrel trebuie respinsă.
- În ceea ce privește cota aplicată pentru stabilirea quantumului suplimentar cu titlu disuasiv
- 135 În ceea ce privește quantumul suplimentar, trebuie amintit că, potrivit punctului 25 din Orientările din 2006, „independent de durata participării unei întreprinderi la încălcare, Comisia include în quantumul de bază o sumă între 15 % și 25 % din valoarea vânzărilor [...] pentru a descuraja întreprinderile chiar și să participe la acorduri orizontale de fixare a prețului, de împărțire a pieței și de limitare a producției”. Pe de altă parte, „Comisia poate aplica o astfel de sumă suplimentară și în cazul altor încălcări” și, „[p]entru a decide proporția din valoarea vânzărilor care trebuie luată în calcul într-un anumit caz, Comisia ține seama de un anumit număr de factori, în special de factorii identificați la punctul 22” precum „natura încălcării, cota de piață cumulată a tuturor părților în cauză, sfera geografică a încălcării și punerea în aplicare sau nu a încălcării”.
- 136 În speță, Comisia a stabilit cota aplicabilă quantumului suplimentar la 18 % și, în considerentul (953) al deciziei atacate, a făcut trimitere la considerațiile pe care le-a expus în cadrul aprecierii gravității încălcării, în ceea ce privește natura acesteia (punctul 19.1.3.1 din decizia atacată) și sfera sa geografică (punctul 19.1.3.3 din decizia atacată).
- 137 Or, Curtea a considerat suficientă o asemenea motivare, în Hotărârea din 11 iulie 2013, Ziegler/Comisia (C-439/11 P, Rep., EU:C:2013:513, punctele 121-124).
- 138 În consecință, critica invocată de Socitrel trebuie respinsă.

În ceea ce privește încălcarea dreptului la apărare al Socitrel

- 139 Socitrel susține că dreptul său la apărare a fost încălcat, pentru două motive.
- 140 Pe de o parte, Socitrel susține că din lacunele care au afectat decizia inițială, pe care Comisia le-a recunoscut parțial în prima decizie de modificare, rezultă că dreptul său la apărare a fost încălcat.
- 141 Această argumentație nu poate fi admisă, întrucât, prin scrisoarea din 29 octombrie 2010, Tribunalul a invitat Socitrel să își adapteze motivele și concluziile ca urmare a adoptării primei decizii de modificare, aceasta procedând astfel prin înscrisul depus la grefa Tribunalului la 10 decembrie 2010.
- 142 Pe de altă parte, în ceea ce privește afirmațiile sale potrivit cărora Comisia a oculat unele părți din decizia atacată, ceea ce ar fi împiedicat Socitrel să înțeleagă modul în care Comisia a calculat amenda, trebuie să se rețină că toate considerentele avute în vedere de Socitrel [considerentele (1142), (1144), (1149), (1157), (1159), (1160), (1165), (1171), (1172), (1175), (1178), (1179), (1181), (1185) și (1188)] privesc aprecierea cererilor referitoare la capacitatea de plată a altor întreprinderi.
- 143 Or, într-un asemenea caz, Comisia are obligația să garanteze caracterul confidențial al datelor care i-au fost transmise de întreprinderi atunci când acestea i-l solicită, în special atunci când este vorba despre date sensibile referitoare la situația financiară a întreprinderilor.
- 144 În plus, Comisia a susținut în mod întemeiat că au fost comunicate Socitrel toate elementele de apreciere care o priveau și în special elementele referitoare la capacitatea sa de plată.
- 145 În consecință, argumentația prezentată de Socitrel trebuie înlăturată, iar critica întemeiată pe încălcarea dreptului la apărare trebuie, așadar, respinsă în totalitate.
- 146 Prin urmare, primul motiv trebuie respins în totalitate.

2. Cu privire la al doilea motiv invocat de Socitrel, întemeiat pe încălcarea termenului rezonabil

Evocarea principiilor

- 147 În primul rând, respectarea dreptului la apărare în cadrul desfășurării procedurilor administrative în materia politicii privind concurența constituie un principiu general de drept al Uniunii, a cărui respectare este asigurată de instanțele Uniunii (a se vedea Hotărârea din 19 decembrie 2012, Heineken Nederland și Heineken/Comisia, C-452/11 P, EU:C:2012:829, punctul 97 și jurisprudența citată).
- 148 Principiul termenului rezonabil al unei proceduri administrative a fost reafirmat la articolul 41 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, potrivit căruia „[o]rice persoană are dreptul de a beneficia, în ce privește problemele sale, de un tratament imparțial, echitabil și într-un termen rezonabil din partea instituțiilor, organelor, oficiilor și agențiilor Uniunii” (Hotărârea din 5 iunie 2012, Imperial Chemical Industries/Comisia, T-214/06, Rep., EU:T:2012:275, punctul 284).
- 149 În al doilea rând, caracterul rezonabil al duratei procedurii trebuie să fie apreciat în funcție de împrejurările proprii fiecărui caz și în special în funcție de contextul acesteia, de conduita părților în cursul procedurii, de importanța cazului pentru diferitele întreprinderi interesate și de gradul său de complexitate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 aprilie 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, T-305/94-T-307/94, T-313/94-T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 și T-335/94, Rec., EU:T:1999:80, punctul 126), precum și, eventual, de informațiile sau de justificările pe care Comisia le poate furniza în ceea ce privește actele de investigare efectuate în cursul procedurii administrative.

- 150 În al treilea rând, Curtea s-a pronunțat în sensul că procedura administrativă poate determina examinarea a două perioade succesive, fiecareia dintre acestea corespunzându-i o logică internă proprie. Prima perioadă, care durează până la comunicarea privind obiecțiunile, are ca punct de plecare data la care Comisia, făcând uz de competențele care i-au fost acordate de legiuitorul Uniunii, adoptă măsuri care implică acuzația de a fi săvârșit o încălcare și trebuie să îi permită să adopte o poziție cu privire la orientarea procedurii. În ceea ce privește a doua perioadă, aceasta este cuprinsă între comunicarea privind obiecțiunile și adoptarea deciziei finale. Ea trebuie să îi permită Comisiei să se pronunțe definitiv cu privire la încălcarea imputată (Hotărârea din 21 septembrie 2006, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Comisia*, C-105/04 P, Rec., EU:C:2006:592, punctul 38).
- 151 În al patrulea rând, reiese din jurisprudență că încălcarea principiului termenului rezonabil poate determina două tipuri de efecte.
- 152 Pe de o parte, atunci când încălcarea termenului rezonabil a avut efect asupra finalizării procedurii, o asemenea încălcare este de natură să determine anularea deciziei atacate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 septembrie 2006, *Technische Unie/Comisia*, C-113/04 P, Rec., EU:C:2006:593, punctul 48 și jurisprudența citată).
- 153 Trebuie să se precizeze că, în ceea ce privește aplicarea normelor de concurență, depășirea termenului rezonabil poate constitui un motiv de anulare numai în cazul unor decizii prin care se constată încălcări și cu condiția de a se fi demonstrat că încălcarea acestui principiu a adus atingere dreptului la apărare al întreprinderilor în cauză. În afara acestei ipoteze specifice, nerespectarea obligației de a se pronunța într-un termen rezonabil nu are efect asupra validității procedurii administrative în temeiul Regulamentului nr. 17 (a se vedea Hotărârea din 16 decembrie 2003, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied și Technische Unie/Comisia*, T-5/00 și T-6/00, Rec., EU:T:2003:342, punctul 74 și jurisprudența citată, confirmată în recurs cu privire la acest aspect prin Hotărârea *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Comisia*, punctul 150 de mai sus, EU:C:2006:592, punctele 42 și 43).
- 154 Cu toate acestea, întrucât respectarea dreptului la apărare, principiu al cărui caracter fundamental a fost subliniat în numeroase rânduri în jurisprudența Curții (Hotărârea din 9 noiembrie 1983, *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Comisia*, 322/81, Rec., EU:C:1983:313, punctul 7), are o importanță capitală în procedurile precum cea în speță, trebuie să se evite ca acest drept să poată fi compromis în mod iremediabil din cauza duratei excesive a fazei de investigare și ca această durată să poată împiedica obținerea unor probe prin care se urmărește infirmarea existenței unor comportamente de natură să angajeze răspunderea întreprinderilor în cauză. Pentru acest motiv, examinarea eventualului obstacol în calea exercitării dreptului la apărare nu trebuie să fie limitată la faza în sine în care acest drept își produce efectele depline, și anume a doua fază a procedurii administrative. Aprecierea originii eventualei diluări a exercitării eficiente a dreptului la apărare trebuie extinsă la ansamblul acestei proceduri, referindu-se la durata totală a acesteia (Hotărârea *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Comisia*, punctul 153 de mai sus, EU:C:2006:592, punctul 50).
- 155 Pe de altă parte, atunci când încălcarea termenului rezonabil nu produce efecte asupra finalizării procedurii, o asemenea încălcare poate determina Tribunalul, în cadrul exercitării competenței sale de fond, să remedieze în mod corespunzător încălcarea rezultată ca urmare a depășirii termenului rezonabil al procedurii administrative, reducând eventual cuantumul amenzii aplicate (a se vedea în acest sens Hotărârea *Technische Unie/Comisia*, punctul 152 de mai sus, EU:C:2006:593, punctele 202-204, și Hotărârea din 16 iunie 2011, *Heineken Nederland și Heineken/Comisia*, T-240/07, Rep., EU:T:2011:284, punctele 429 și 434, confirmată în recurs prin Hotărârea *Heineken Nederland și Heineken/Comisia*, punctul 147 de mai sus, EU:C:2012:829, punctul 100).

Cu privire la temeinicia celui de al doilea motiv

- 156 Socitrel susține, în esență, că Comisia nu a respectat termenul rezonabil întrucât a adoptat decizia inițială la aproape 8 ani după ce a inițiat procedura administrativă, ceea ce a determinat, în opinia sa, nerespectarea dreptului său la apărare, având în vedere îndeosebi restructurările la care a fost supusă și dificultățile pe care le-a avut pentru a colecta elementele de probă contrară, luând în considerare plecarea, în timp, a diverșilor membri ai personalului său.
- 157 Din cele de mai sus reiese că, pentru ca o procedură de lungă durată să poată fi susceptibilă să determine anularea deciziei atacate sau o reducere a cuantumului amenzii, durata acestei proceduri trebuie să fie calificată drept excesivă.
- 158 În speță, procedura administrativă a cuprins patru faze succesive, prima fiind anterioară comunicării privind obiecțiunile, iar următoarele trei ulterioare acestei comunicări.
- 159 Prima fază a început la 9 ianuarie 2002, odată cu comunicarea către Comisie efectuată de Bundeskartellamt a documentelor menționate la punctul 21 de mai sus, și s-a terminat la 30 septembrie 2008 prin adoptarea comunicării privind obiecțiunile.
- 160 A doua fază a început la această dată (a se vedea punctele 32-37 de mai sus) și s-a terminat prin adoptarea deciziei inițiale, la 30 iunie 2010.
- 161 După introducerea primei serii de acțiuni (amintite la punctul 10 de mai sus), la 30 septembrie 2010, Comisia a adoptat o primă decizie de modificare (a se vedea punctul 4 de mai sus) în vederea corectării diferitor erori pe care le constatase în decizia inițială, împrejurare care a determinat terminarea celei de a treia faze a procedurii administrative.
- 162 În sfârșit, la 4 aprilie 2011, s-a terminat a patra fază a procedurii administrative, odată cu adoptarea de către Comisie a celei de a doua decizii de modificare, prin care a aprobat reducerea cuantumului amenzii aplicate, pe de o parte, ArcelorMittal, ArcelorMittal Verderio, ArcelorMittal Fontaine și ArcelorMittal Wire France și, pe de altă parte, SLM și Ori Martin (a se vedea punctul 6 de mai sus).
- 163 Trebuie să se arate de la bun început că motivul invocat de Socitrel privește numai primele două faze ale procedurii administrative.
- 164 La 8 mai 2014, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 64 din Regulamentul de procedură din 2 mai 1991, Tribunalul a adresat o întrebare scrisă Comisiei pentru a obține o descriere detaliată a diligențelor pe care le efectuase ca urmare a inspecțiilor, desfășurate la 19 și la 20 septembrie 2002, până la adoptarea deciziei inițiale.
- 165 Comisia a dat curs acestei cereri prin înscrisul depus la grefa Tribunalului la 6 iunie 2014.
- 166 O copie a răspunsului Comisiei a fost comunicat Socitrel de grefa Tribunalului, la 16 iunie 2014.
- 167 În răspunsul său, Comisia prezintă în mod detaliat și convingător diligențele pe care le-a îndeplinit pe întreaga durată a procedurii administrative și motivele pentru care procedura a durat din anul 2002 până în anul 2010.
- 168 În speță, mai mulți factori explică durata procedurii administrative.
- 169 În această privință, trebuie avute în vedere durata înțelegerii (mai mare de 18 ani), sfera sa geografică deosebit de extinsă (înțelegerea a privit majoritatea statelor membre), organizarea înțelegerii la nivel geografic și în timp (diferitele cluburi descrise la punctele 41-53), numărul de reuniuni care s-au desfășurat în cadrul diferitor cluburi (peste 500), numărul de întreprinderi în cauză (17), numărul de

cereri de clemență (a se vedea punctele 22 și 27 și următoarele de mai sus) și volumul deosebit de mare de documente furnizate în acest cadru sau obținute în cursul inspecțiilor și întocmite în diverse limbi, care au trebuit să fie examinate de Comisie, diversele solicitări suplimentare de informații pe care Comisia a trebuit să le adreseze diferitor societăți în cauză în funcție de evoluția comprehensiunii înțelegerii (a se vedea punctul 24 și următoarele și punctul 36 și următoarele de mai sus), numărul de destinatari ai comunicării privind obiecțiunile (peste 40), numărul de limbi de procedură (8), precum și diversele cereri referitoare la capacitatea de plată (14).

- 170 Pe baza informațiilor furnizate de Comisie, care atestă complexitatea specifică a cazului, Tribunalul apreciază că, în pofida duratei specifice lungi a primelor două faze ale procedurii, aceasta nu poate fi calificată drept excesivă. În consecință, Comisia nu a încălcat termenul rezonabil.
- 171 Această concluzie nu este repusă în discuție prin argumentele invocate de Socitrel, în care susține că dreptul său la apărare nu ar fi fost respectat întrucât, între anii 2002 și 2008, grupul Companhia Previdente s-a schimbat semnificativ ca urmare a restructurărilor legate de achiziția mai multor societăți – acest grup trecând de la 21 la 27 de entități – și că, începând cu momentul la care a primit comunicarea privind obiecțiunile, în luna septembrie 2008, faptele care îi erau imputate erau atât de îndepărtate încât niciuna dintre persoanele direct interesate nu mai era prezentă sau în măsură să își amintească despre ele.
- 172 Astfel, asemenea argumente rămân foarte vagi pentru a se putea aprecia efectul concret produs asupra dreptului la apărare al Socitrel. În această privință, trebuie să se arate că, după cum s-a menționat în răspunsul Comisiei la măsurile de organizare a procedurii, Socitrel a primit prima solicitare de informații din partea Comisiei la 11 februarie 2004 și că această solicitare indica în mod clar obiectul și întinderea investigației, atât pe plan material, cât și pe plan temporal. Începând cu acea dată, Socitrel avea, așadar, obligația să colecteze și să prezinte Comisiei toate elementele de probă pe care le considera pertinente pentru a răspunde Comisiei. Prin urmare, Socitrel nu poate invoca propria neglijență în colectarea și în păstrarea eventualelor informații în scopul apărării sale. De asemenea, în lipsa unei minime argumentații care să permită să se înțeleagă în ce măsură termenul de un an și jumătate, între luna septembrie 2002 și luna februarie 2004, termen în care Comisia a luat cunoștință despre documentele obținute cu ocazia inspecției sau transmise cu ocazia cererilor de clemență, a putut fi prejudiciabil pentru exercitarea de către Socitrel a dreptului la apărare, nu este necesar ca Tribunalul să considere că acest termen a putut să îi producă un prejudiciu în prezenta cauză.
- 173 În consecință, al doilea motiv trebuie respins.

3. Cu privire la al treilea motiv invocat de Socitrel, întemeiat pe încălcarea obligației de diligență ce revine Comisiei, a dreptului la apărare, precum și a principiilor loialității, bunei-credințe și încrederii legitime

Evocarea principiilor

- 174 Trebuie amintit mai întâi că principiul protecției încrederii legitime se înscrie printre principiile fundamentale ale Uniunii. Potrivit jurisprudenței, dreptul de a invoca acest principiu presupune îndeplinirea a trei condiții. În primul rând, administrația trebuie să fi furnizat persoanei interesate asigurări precise, necondiționate și concordante, emise de surse autorizate și de încredere. În al doilea rând, aceste asigurări trebuie să fie de natură să determine persoana căreia i se adresează să nutrească o așteptare legitimă. În al treilea rând, asigurările date trebuie să fie conforme normelor aplicabile (a se vedea Hotărârea din 9 septembrie 2011, Deltafina/Comisia, T-12/06, Rep., EU:T:2011:441, punctul 190 și jurisprudența citată).

- 175 Pe de altă parte, potrivit unei jurisprudențe constante, obligația de diligență implică obligația Comisiei de a examina cu atenție și cu imparțialitate toate elementele pertinente ale speței (a se vedea Hotărârea din 21 noiembrie 1991, Technische Universität München, C-269/90, Rec., EU:C:1991:438, punctul 14, și Hotărârea din 16 septembrie 2013, ATC și alții/Comisia, T-333/10, Rep., EU:T:2013:451, punctul 84 și jurisprudența citată).
- 176 De asemenea, s-a statuat în mod repetat că este legitim și în interesul unei gestiuni administrative sănătoase ca o instituție să corecteze erorile și omisiunile care ar vicia o decizie (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 decembrie 2006, Germania/Comisia, T-314/04 și T-414/04, EU:T:2006:399, punctul 45, și Ordonanța din 22 noiembrie 2007, Investire Partecipazioni/Comisia, T-418/05, EU:T:2007:354, punctul 40).

Cu privire la temeinicia celui de al treilea motiv

- 177 Socitrel susține, în esență, că deși decizia atacată fusese adoptată, Comisia a informat-o că această decizie va fi modificată. Socitrel ar fi fost astfel obligată să introducă o acțiune fără a avea cunoștință despre caracterul real al deciziei prin care i s-a aplicat o amendă. În acest fel, Comisia nu și-ar fi îndeplinit obligația de diligență – ipoteză care ar confirma, eventual, faptul că, ulterior, Comisia a modificat decizia a doua oară, fără ca această a doua decizie de modificare să fi fost notificată Socitrel – și aceasta i-ar fi încălcat deopotrivă dreptul la apărare.
- 178 Această argumentare nu poate fi însă admisă.
- 179 Astfel, Comisia nu poate lăsa să subziste în ordinea juridică o decizie despre care știe că este afectată de erori și de omisiuni și, în acest fel, este legitim și în interesul unei gestiuni administrative sănătoase ca o instituție să corecteze erorile și omisiunile care ar vicia decizia inițială (a se vedea jurisprudența amintită la punctul 176 de mai sus).
- 180 Prin urmare, Comisiei nu i se poate imputa că a corectat, prin intermediul primei decizii de modificare, erorile și omisiunile pe care le constatase în decizia inițială.
- 181 Trebuie să se sublinieze deopotrivă că, procedând în același mod, Comisia a extins motivarea deciziei atacate.
- 182 Desigur, prima decizie de modificare a fost adoptată de Comisie după introducerea diferitor acțiuni, printre care și cele ale reclamantelor, îndreptate la început împotriva deciziei inițiale. Cu toate acestea, Socitrel – ca și alte întreprinderi care au introdus o acțiune – a fost invitată de Tribunal să își adapteze, după caz, motivele și concluziile ca urmare a adoptării acestei decizii.
- 183 Or, trebuie să se constate că Socitrel și-a adaptat motivele în raport cu prima decizie de modificare prin înscrisul depus la grefa Tribunalului la 10 decembrie 2010.
- 184 Mai mult, chiar dacă nu a fost destinată a celei de a doua decizii de modificare, Socitrel a primit o copie a acesteia la inițiativa Tribunalului, care a invitat-o să își adapteze, după caz, motivele și concluziile ca urmare a adoptării acestei decizii, Socitrel adaptându-și motivele prin înscrisul depus la grefa Tribunalului la 2 august 2011.
- 185 Prin urmare, Socitrel nu poate susține că dreptul său la apărare a fost încălcat de Comisie cu ocazia adoptării acestor două decizii de modificare.
- 186 Socitrel susține de asemenea că Comisia a încălcat principiul încrederii legitime, precum și principiile loialității și bune-credințe, motivele invocării acestor ultime două principii nefiind însă precizate cu claritate în cererea sa introductivă.

- 187 În măsura în care, prin intermediul acestei argumentații, Socitrel intenționează să susțină că, prin corectarea deciziei inițiale, Comisia ar fi împiedicat finalizarea acțiunii sa împotriva deciziei inițiale, trebuie să se constate că, în interesul unei administrări sănătoase, Comisia avea dreptul să corecteze decizia inițială care era afectată de erori și de omisiuni înainte ca Tribunalul să se pronunțe asupra acestora.
- 188 În consecință, administrația nu putea să furnizeze Socitrel nicio asigurare precisă, necondiționată și concordantă, emisă de surse de încredere și autorizate, în ceea ce privește menținerea unei decizii afectate de erori și de omisiuni până la anularea sa eventuală de către Tribunal.
- 189 În plus, Comisiei nu i se poate imputa niciun comportament neloial și de rea-credință pentru unicul motiv că a modificat o decizie viciată, în opinia sa, de diverse erori și omisiuni.
- 190 În consecință, al treilea motiv trebuie respins în totalitate.

4. Cu privire la al patrulea motiv invocat de Socitrel și cu privire la primele trei motive invocate de Companhia Previdente, întemeiate pe încălcarea articolului 101 alineatul (1) TFUE, a articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, a principiilor proporționalității și răspunderii personale, precum și a prezumției de nevinovăție și întemeiate pe nemotivare și pe nerespectarea de către Comisie a practicii sale decizionale anterioare, întrucât limita maximă a amenzii care putea fi aplicată Socitrel a fost depășită

Cu privire la primul aspect al celui de al patrulea motiv invocat de Socitrel și cu privire la al doilea motiv invocat de Companhia Previdente, întemeiate pe faptul că răspunderea solidară a Companhia Previdente a fost reținută de Comisie în mod eronat și, în consecință, întemeiate pe faptul că plafonul de 10 % din cifra de afaceri a fost calculat în mod eronat prin raportare la cifra de afaceri a Companhia Previdente în loc de a se fi raportat la cifra de afaceri a Socitrel

Evocarea faptelor

- 191 Companhia Previdente este o societate care gestionează participații deținute la diferite societăți.
- 192 Între anii 1994 și 1998, aceasta a deținut o participație directă de 21,2 % la capitalul Socitrel și de 70 % la capitalul Preside SGPS, care deținea 70,6 % din capitalul Socitrel.
- 193 Între 30 decembrie 1998 și 19 septembrie 2002, Companhia Previdente și-a majorat participația la Preside SGPS la 100 % din capitalul acesteia.
- 194 Este cert că, așadar, Companhia Previdente deținea, în această perioadă, o participație la capitalul Socitrel cuprinsă între 91,8 % și 93,7 %.
- 195 Pe de altă parte, după data încetării încălcării, Companhia Previdente a achiziționat diferite societăți, printre care Emesa, Galycas și ITC, care, toate trei, au fost în egală măsură sancționate de Comisie pentru participarea lor la cartel.

Evocarea deciziei atacate

- 196 Potrivit considerentelor (765)-(768) ale deciziei atacate:

„(765) Între 1994 și sfârșitul anului 1998, [Companhia Previdente] a deținut direct 21,2 % din Socitrel și 70 % din Preside SGPS, care deținea, la rândul său, în aceeași perioadă, 70,6 % din Socitrel. Între 30 decembrie 1998 și sfârșitul anului 2002, Companhia Previdente a deținut integral

Preside SGPS și, prin intermediul Preside SGPS, a controlat direct sau indirect între 91,8 % și 93,7 % din capitalul Socitrel. După cum s-a explicat în considerentul (32), în intervalul cuprins între începutul anului 1994 și sfârșitul anului 2002, între Socitrel și Companhia Previdente existau cel puțin legături personale numeroase și solide.

- (766) Companhia Previdente susține că nu trebuie să fie declarată răspunzătoare în solidar cu Socitrel, deoarece nu a avut o influență decisivă asupra comportamentului Socitrel. În primul rând, afirmă că Comisia nu ar fi prezentat fapte concrete care să permită emiterea unei concluzii cu privire la influența decisivă exercitată de Companhia Previdente asupra Socitrel. În plus, Companhia Previdente susține că până în anul 1999, atunci când Socitrel a devenit filiala sa deținută cvasiintegral, nu putea fi aplicată prezumția influenței decisive. Cele două întreprinderi ar fi fost entități distincte, cu activități diferite, iar Socitrel ar fi fost autonomă în activitatea sa comercială. Această situație ar fi ilustrată prin împrejurarea că, după achiziționarea Socitrel, administrația executivă a acesteia din urmă nu s-ar fi schimbat și ar fi rămas total independentă. De asemenea, Companhia Previdente s-ar fi limitat să își exercite drepturile sociale și obligațiile precum aprobarea conturilor anuale ale Socitrel și luarea deciziilor privind politica în materie de dividende și de structură a capitalurilor. În sfârșit, Companhia Previdente susține că membrii consiliului său au participat la consiliul Socitrel, exercitând o funcție neexecutivă, și că, potrivit dreptului portughez al societăților, această participare la consiliul Socitrel ar fi personală, iar nu o reprezentare a societății-mamă.
- (767) În timp ce Comisia consideră că prezumția exercitării unei influențe decisive se aplică în privința perioadei cuprinse între 30 decembrie 1998 și sfârșitul anului 2002, atunci când Companhia Previdente deținea controlul, într-un interval cuprins între 91,8 % și 93,7 %, asupra capitalului Socitrel, argumentele prezentate de Companhia Previdente nu pot fi reținute în niciun caz, având în vedere legăturile personale numeroase și solide dintre cele două întreprinderi între începutul anului 1994 și cel puțin sfârșitul anului 2002, astfel cum se arată în considerentul (32) al prezentei decizii. În special, Comisia subliniază că domnii P. B., L. F. și A. S. erau nu numai membri ai consiliului de administrație al celor două întreprinderi, ci și că, în plus, participau și la reuniunile înțelegerii în numele Socitrel, în mod regulat și continuu. Prin urmare, Comisia consideră că Companhia Previdente a exercitat o influență decisivă asupra comportamentului Socitrel pe întreaga durată a participării acesteia din urmă la înțelegere [a se vedea considerentul (694)].
- (768) În consecință, [Socitrel] și [Companhia Previdente] sunt destinate ale prezentei decizii. [Socitrel] răspunde pentru participarea sa directă la încălcare în perioada cuprinsă între 7 aprilie 1994 și 19 septembrie 2002. [Companhia Previdente] răspunde în solidar cu [Socitrel] pentru aceeași perioadă.”

Evocarea principiilor

- ¹⁹⁷ Potrivit unei jurisprudențe constante, noțiunea de întreprindere desemnează orice entitate care exercită o activitate economică, independent de statutul juridic al acestei entități și de modul său de finanțare. Cu privire la acest aspect, Curtea a precizat, pe de o parte, că noțiunea de întreprindere, plasată în acest context, trebuie să fie înțeleasă în sensul că desemnează o unitate economică, chiar dacă, din punct de vedere juridic, această unitate economică este constituită din mai multe persoane fizice sau juridice, și, pe de altă parte, că, în cazul în care o astfel de entitate economică încalcă normele de concurență, îi revine răspunderea pentru această încălcare, potrivit principiului răspunderii personale (a se vedea Hotărârea din 29 septembrie 2011, Elf Aquitaine/Comisia, C-521/09 P, Rep., EU:C:2011:620, punctul 53 și jurisprudența citată).

- 198 Tot dintr-o jurisprudență constantă rezultă că un comportament al unei filiale poate fi imputat societății-mamă în special atunci când, deși are personalitate juridică distinctă, această filială nu își decide în mod autonom comportamentul pe piață, ci aplică, în esență, instrucțiunile care îi sunt date de societatea-mamă având în vedere mai ales legăturile economice, organizatorice și juridice care unesc cele două entități juridice (a se vedea Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 197 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 54 și jurisprudența citată).
- 199 Astfel, într-un asemenea caz, întrucât societatea-mamă și filiala sa fac parte din aceeași unitate economică și, prin urmare, formează o singură întreprindere în sensul articolului 101 TFUE, Comisia poate să adreseze o decizie prin care să impună amenzi societății-mamă fără să fie necesară stabilirea implicării personale a acesteia din urmă în cadrul încălcării (a se vedea Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 197 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 55 și jurisprudența citată). În acest mod, nu neapărat o relație de instigare privind încălcarea între societatea-mamă și filiala sa, nici, cu atât mai puțin, o implicare a celei dintâi în acea încălcare, ci faptul că respectivele societăți constituie o singură întreprindere în sensul articolului 101 TFUE permite Comisiei să adreseze societății-mamă decizia prin care se aplică amenzi (Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 197 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 88).
- 200 Trebuie să se precizeze că, potrivit acestei jurisprudențe, Comisia nu se poate limita să constate că o întreprindere putea exercita o asemenea influență decisivă asupra unei alte întreprinderi, fără să fie necesar să verifice dacă această influență a fost exercitată efectiv. Dimpotrivă, din această jurisprudență rezultă că, în principiu, Comisia are obligația să demonstreze o asemenea influență decisivă pe baza unui ansamblu de elemente factuale, printre care, în special, eventuala prerogativă de conducere a uneia dintre întreprinderi față de cealaltă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 octombrie 2003, *Aristrain/Comisia*, C-196/99 P, Rec., EU:C:2003:529, punctele 95-99, Hotărârea din 28 iunie 2005, *Dansk Rørindustri și alții/Comisia*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., EU:C:2005:408, punctele 118-122, și Hotărârea din 20 martie 2002, *HFB și alții/Comisia*, T-9/99, Rec., EU:T:2002:70, punctul 527).
- 201 Cu toate acestea, Curtea a precizat că, în cazul specific în care o societate-mamă deține integral capitalul filialei sale care a săvârșit o încălcare a normelor de concurență ale Uniunii, pe de o parte, această societate-mamă poate exercita o influență decisivă asupra comportamentului acestei filiale și, pe de altă parte, există o prezumție refragabilă potrivit căreia societatea-mamă respectivă exercită în mod efectiv o astfel de influență (denumită în continuare „prezumția exercitării efective a unei influențe decisive”) (a se vedea Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 197 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 56 și jurisprudența citată).
- 202 În aceste condiții, este suficient să se dovedească de către Comisie că întregul capital al unei filiale este deținut de societatea-mamă a acesteia pentru a prezuma că aceasta din urmă exercită efectiv o influență decisivă asupra politicii comerciale a acestei filiale. Prin urmare, Comisia va fi în măsură să considere societatea-mamă ca fiind obligată în solidar la plata amenzii aplicate filialei sale, cu excepția cazului în care această societate-mamă, căreia îi revine obligația de a răsturna această prezumție, prezintă elemente de probă suficiente de natură să demonstreze că filiala sa se comportă în mod autonom pe piață (a se vedea Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 197 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 57 și jurisprudența citată).
- 203 Trebuie precizat că, deși, în jurisprudența sa, Curtea a amintit, în afara deținerii integrale a capitalului filialei, alte împrejurări precum necontestarea influenței exercitate de societatea-mamă asupra politicii comerciale a filialei sale și reprezentarea comună a celor două societăți pe parcursul procedurii administrative (Hotărârea din 16 noiembrie 2000, *Stora Kopparbergs Bergslags/Comisia*, C-286/98 P, Rec., EU:C:2000:630, punctele 28 și 29), nu este mai puțin adevărat că asemenea împrejurări nu au fost evidențiate de Curte în scopul de a condiționa aplicarea prezumției prezentării de indicii suplimentare referitoare la exercitarea efectivă a unei asemenea influențe de către societatea-mamă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 septembrie 2009, *Akzo Nobel și alții/Comisia*, C-97/08 P,

- Rep., EU:C:2009:536, punctele 60-62 și jurisprudența citată). Cu alte cuvinte, Comisia nu este obligată, pentru a determina aplicarea prezumției exercitării efective a unei influențe decisive într-un anumit caz, să prezinte indicii suplimentare în raport cu cele care demonstrează aplicabilitatea și funcționarea acestei prezumții (a se vedea în acest sens Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 197 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 63 și jurisprudența citată).
- 204 Cu toate acestea, societatea-mamă care deține cvasitotalitatea capitalului filialei sale se află, în principiu, într-o situație analogă celei a unui proprietar exclusiv, în ceea ce privește puterea acestuia de a exercita o influență decisivă asupra comportamentului filialei sale, având în vedere legăturile economice, organizatorice și juridice care o unesc cu acea filială. În consecință, Comisia are dreptul de a aplica acestei situații același regim probatoriu, și anume recurgerea la prezumția că societatea-mamă menționată utilizează în mod efectiv puterea sa de a exercita o influență determinantă asupra comportamentului filialei sale. Totuși, nu este exclus ca, în anumite cazuri, asociații minoritari să poată dispune, în privința filialei lor, de drepturi care permit repunerea în cauză a analogiei sus-menționate (Hotărârea din 30 septembrie 2009, Arkema/Comisia, T-168/05, EU:T:2009:367, punctul 53, confirmată în recurs prin Hotărârea din 29 septembrie 2011, Arkema/Comisia, C-520/09 P, Rep., EU:C:2011:619).
- 205 Prezumția exercitării efective a unei influențe decisive urmărește în special să asigure un echilibru între, pe de o parte, importanța obiectivului de a sancționa comportamentele contrare normelor de concurență, în special a articolului 101 TFUE, și de a preveni repetarea acestora și, pe de altă parte, importanța cerințelor anumitor principii generale ale dreptului Uniunii precum, printre altele, principiul prezumției de nevinovăție, principiul caracterului personal al pedepselor și principiul securității juridice, precum și principiul protecției dreptului la apărare, inclusiv principiul egalității armelor. Acesta este motivul pentru care prezumția este refragabilă (Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 197 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 59).
- 206 De altfel, trebuie să se amintească, pe de o parte, că această prezumție se bazează pe constatarea că, în afara împrejurărilor cu totul excepționale, o societate care deține în totalitate capitalul unei filiale poate, având în vedere numai această participare la capital, să exercite o influență decisivă asupra comportamentului acestei filiale, iar lipsa exercitării efective a acestei capacități de influențare poate în mod normal să fie căutată cel mai eficient în sfera entităților împotriva cărora operează prezumția (Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 197 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 60).
- 207 În aceste condiții, dacă ar fi suficient ca o parte interesată să răstoarne prezumția respectivă prin simple afirmații nedovedite, aceasta și-ar pierde în mare parte utilitatea (Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 197 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 61).
- 208 Pe de altă parte, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că unica împrejurare că societatea-mamă este un holding nu poate fi suficientă pentru a exclude situația în care a exercitat o influență decisivă asupra filialei sale. Astfel, în contextul unui grup de societăți, un holding, care coordonează în special investițiile financiare din cadrul grupului, este o societate care are vocația să regrupeze participări în societăți diferite și are drept funcție asigurarea unității de conducere, în special prin intermediul acestui control bugetar (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 octombrie 2008, Schunk și Schunk Kohlenstoff-Technik/Comisia, T-69/04, Rep., EU:T:2008:415, punctul 63, Hotărârea din 13 iulie 2011, Shell Petroleum și alții/Comisia, T-38/07, Rep., EU:T:2011:355, punctul 70 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 29 iunie 2012, E.ON Ruhrgas și E.ON/Comisia, T-360/09, Rep., EU:T:2012:332, punctul 283).
- 209 Pentru a aprecia dacă o filială își stabilește în mod autonom comportamentul pe piață, trebuie să se ia în considerare ansamblul elementelor relevante referitoare la legăturile economice, organizatorice și juridice care unesc această filială de societatea-mamă, legături care pot varia în funcție de fiecare caz în parte și, în consecință, nu pot face obiectul unei enumerări exhaustive (Hotărârea Akzo Nobel și alții/Comisia, punctul 203 de mai sus, EU:C:2009:536, punctul 74).

- 210 Această apreciere nu trebuie să se limiteze la elementele care se raportează la politica comercială *stricto sensu* a filialei precum strategia de distribuție sau privind prețurile. În special, prezumția referitoare la exercitarea unei influențe decisive nu poate fi răsturnată prin simpla demonstrare a faptului că filiala este cea care gestionează aceste aspecte specifice ale politicii sale comerciale fără a primi instrucțiuni în această privință (a se vedea Hotărârea din 16 iunie 2011, FMC/Comisia, T-197/06, Rep., EU:T:2011:282, punctul 105 și jurisprudența citată). Rezultă de aici că autonomia filialei nu poate fi stabilită prin simpla demonstrare a faptului că aceasta gestionează în mod autonom aspecte specifice ale politicii sale referitoare la comercializarea produselor vizate de încălcare (Hotărârea FMC/Comisia, citată anterior, EU:T:2011:282, punctul 106).
- 211 De asemenea, având în vedere că autonomia filialei nu se apreciază numai în raport cu aspectele gestiunii operaționale ale întreprinderii, faptul că filiala nu a aplicat niciodată, în favoarea societății-mamă, o politică specifică de informare pe piața relevantă nu poate fi suficient în vederea demonstrării autonomiei sale (Hotărârea FMC/Comisia, punctul 210 de mai sus, EU:T:2011:282, punctul 145).
- 212 În plus, faptul că din înscrisurile de la dosar nu reiese că societatea-mamă a dat instrucțiuni filialei sale nu poate dovedi că astfel de instrucțiuni nu au existat (a se vedea Hotărârea Arkema/Comisia, EU:T:2011:251, punctul 204 de mai sus, punctul 118 și jurisprudența citată).
- 213 Trebuie să se amintească de asemenea că instanța Uniunii consideră că reprezentarea unei societăți-mamă în organele de conducere ale filialei sale constituie un element de probă pertinent privind exercitarea unui control efectiv asupra politicii sale comerciale (Hotărârea din 27 septembrie 2012, Total/Comisia, T-344/06, EU:T:2012:479, punctul 73; a se vedea de asemenea în acest sens Hotărârea din 26 aprilie 2007, Bolloré și alții/Comisia, T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 și T-136/02, Rep., EU:T:2007:115, punctul 137, și Hotărârea FMC/Comisia, punctul 210 de mai sus, EU:T:2011:282, punctul 150).
- 214 În sfârșit, o societate-mamă poate fi considerată răspunzătoare pentru o încălcare săvârșită de filiala sa și atunci când există un număr mare de societăți operaționale în cadrul unui grup (Hotărârea Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, punctul 149 de mai sus, EU:T:1999:80, punctul 989, și Hotărârea din 27 septembrie 2012, Shell Petroleum și alții/Comisia, T-343/06, Rep., EU:T:2012:478, punctul 52).

Cu privire la temeinicia primului aspect al celui de al patrulea motiv invocat de Socitrel și a primului și a celui de al doilea motiv invocate de Companhia Previdente

- 215 Trebuie amintit că răspunderea Socitrel a fost reținută pentru perioada cuprinsă între 7 aprilie 1994 și 19 septembrie 2002 și că răspunderea solidară a Companhia Previdente a fost reținută pentru aceeași perioadă a încălcării.
- 216 Totuși, trebuie diferențiată perioada cuprinsă între 7 aprilie 1994 și 29 decembrie 1998, pe de o parte, în privința căreia Comisia a considerat, în esență, că dispunea de elemente care demonstau existența unei influențe decisive exercitate de Companhia Previdente asupra Socitrel, de perioada cuprinsă între 30 decembrie 1998 și 19 septembrie 2002, pe de altă parte, în privința căreia Comisia a considerat că, având în vedere caracterul considerabil al participației Companhia Previdente la capitalul filialei sale Socitrel, se putea aplica prezumția exercitării efective a unei influențe decisive.
- 217 În esență, reclamantele susțin, în primul rând, că răspunderea Companhia Previdente nu poate fi reținută, întrucât încălcarea a fost săvârșită numai de Socitrel și niciun element nu atestă că societatea-mamă ar fi participat sau chiar ar fi avut doar cunoștință despre încălcare, în al doilea rând, că Comisia nu poate recurge la prezumția exercitării unei influențe decisive, întrucât Companhia Previdente nu a deținut niciodată integral capitalul filialei sale, în al treilea rând, că, în orice caz, ele

prezintă elemente care răstoarnă această prezumție și, în sfârșit, în al patrulea rând, că, în privința perioadei cuprinse între 7 aprilie 1994 și 29 decembrie 1998, Comisia s-a limitat să se refere la existența unor „numeroase legături personale puternice” între Companhia Previdente și Socitrel și la faptul că anumiți administratori, comuni ambelor societăți, erau la curent cu privire la înțelegere, fără să fi avut însă în vedere argumentele pe care acestea le-au invocat pentru a demonstra lipsa influenței decisive a societății-mamă asupra filialei sale.

218 Totuși, niciunul dintre aceste argumente nu poate fi admis.

219 Sunt examinate succesiv răspunderea Companhia Previdente pentru comportamentul ilicit al filialei sale, elementele de probă care demonstrează exercitarea unei influențe decisive de către Companhia Previdente asupra Socitrel în perioada cuprinsă între 7 aprilie 1994 și 29 decembrie 1998, chestiunea în ce măsură Comisia putea reține prezumția exercitării efective a unei influențe decisive în perioada cuprinsă între 30 decembrie 1998 și 19 septembrie 2002 și, în sfârșit, diversele argumente invocate de reclamante prin care încearcă să demonstreze atât neexercitarea unei asemenea influențe în perioada cuprinsă între 7 aprilie 1994 și 29 decembrie 1998, cât și răsturnarea prezumției exercitării efective a unei asemenea influențe în privința perioadei ulterioare.

– Cu privire la răspunderea Companhia Previdente pentru comportamentul ilicit al filialei sale

220 În ceea ce privește pretinsa lipsă a răspunderii Companhia Previdente pentru comportamentul ilicit care ar fi imputabil numai Socitrel, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, amintită la punctul 199 de mai sus, nu este necesară stabilirea implicării personale a societății-mamă în cadrul încălcării pentru a-i fi adresată o decizie prin care i se impune o amendă din cauza săvârșirii încălcării respective.

221 În consecință, întrucât argumentația reclamantelor constă în a susține că încălcarea nu poate fi imputată Companhia Previdente deoarece nu aceasta este autoarea ei, nu poate fi admisă și, prin urmare, această critică trebuie respinsă.

– Cu privire la perioada cuprinsă între 7 aprilie 1994 și 29 decembrie 1998 și cu privire la elementele de probă care atestă exercitarea de către Companhia Previdente a unei influențe decisive asupra Socitrel

222 Trebuie amintit că, în decizia atacată, după ce a avut în vedere participația pe care o deținea societatea-mamă la capitalul filialei sale, Comisia s-a referit la existența unor „numeroase legături personale puternice” între Companhia Previdente și Socitrel și la faptul că anumiți administratori, comuni ambelor societăți, erau la curent despre înțelegere. Pe baza acestor elemente, Comisia a concluzionat că Companhia Previdente a exercitat o influență decisivă asupra Socitrel.

223 Trebuie analizată temeinicia fiecăruia dintre aceste elemente.

224 În ceea ce privește caracterul considerabil al participației Companhia Previdente la capitalul Socitrel, pe de o parte, trebuie să se arate că Comisia a susținut că, în dreptul portughez al societăților, un acționar care deține mai mult de două treimi din drepturile de vot într-o societate pe acțiuni precum Companhia Previdente, care deținea o participație indirectă de 21,2 % la capitalul Socitrel și de 70 % la capitalul Preside SGPS, care deținea 70,6 % din capitalul Socitrel, exercita, în principiu, un control total asupra acesteia, întrucât putea aproba toate deliberările, în special pe cele privind desemnarea organului de administrație, indiferent de structura sa. Pe de altă parte, Comisia a precizat că o asemenea situație putea fi evitată numai dacă anumite dispoziții ale contractului de societate sau anumite reguli introduse prin convențiile dintre acționari prevedeau altfel pentru a menține posibilitatea constituirii unor minorități de blocaj pentru anumite decizii strategice. Or, în opinia Comisiei, Socitrel nici nu a demonstrat, nici nu a invocat existența vreunei dispoziții de acest tip.

- 225 Întrebate cu privire la această chestiune în ședință, reclamantele nu au contestat aceste elemente.
- 226 Prin urmare, trebuie să se constate că, în perioada respectivă, Companhia Previdente deținea o participație foarte mare la capitalul filialei sale, care îi permitea să exercite un control asupra tuturor deliberărilor în cadrul acesteia.
- 227 În ceea ce privește administratorii comuni, trebuie avut în vedere documentul adresat Comisiei, la 29 iunie 2006, de Socitrel (paginile 19662-19664 din dosarul administrativ), din care reiese că Socitrel și Companhia Previdente aveau doi administratori comuni în anul 1995 (domnii A. C. și P. B.), în anul 1996 (domnii L. D. și P. B.) și în anul 1997 (domnii L. D. și P. B.), precum și trei administratori comuni în anul 1998 (domnii A. S., L. D. și L. F.).
- 228 Or, trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței menționate la punctul 213 de mai sus, reprezentarea unei societăți-mamă în organele de conducere ale filialei sale constituie un element de probă pertinent privind exercitarea unui control efectiv asupra politicii sale comerciale.
- 229 De asemenea, trebuie să se sublinieze că domnul P. B. a participat la reuniunile înțelegerii desfășurate în intervalul 26 august 1993-14 mai 1998. La rândul său, domnul L. F. a participat la reuniunile înțelegerii desfășurate în intervalul 8 septembrie 1998-30 iulie 2002. În sfârșit, domnul A. S., care a prezidat cele două societăți între 18 septembrie 1998 și sfârșitul anului 2002, a participat la reuniunile înțelegerii desfășurate în intervalul 10 decembrie 1998-22 mai 2001. Aceste fapte nu sunt contestate de reclamante.
- 230 Așadar, acești membri ai consiliului de administrație al societății-mamă erau avizați în mod corespunzător despre comportamentul ilicit al filialei sale, deoarece participau personal la acesta.
- Cu privire la perioada cuprinsă între 30 decembrie 1998 și 19 septembrie 2002 și cu privire la prezumția exercitării efective de către societatea-mamă a unei influențe decisive asupra filialei sale
- 231 În ședință, reclamantele au admis că, având în vedere jurisprudența Curții amintită la punctul 204 de mai sus, intervenită ulterior introducerii acțiunii lor împotriva deciziei inițiale, Comisia avea dreptul să invoce prezumția exercitării efective de către Companhia Previdente a unei influențe decisive asupra Socitrel, chiar dacă participația societății-mamă la capitalul filialei sale era mai mică de 100 %.
- 232 Reclamantele au menționat că, deși renunțau la argumentația cu privire la această chestiune, totuși o menționau în vederea răsturnării acestei prezumții.
- Cu privire la elementele invocate de reclamante prin care încearcă în egală măsură să demonstreze lipsa unei influențe decisive în perioada cuprinsă între 7 aprilie 1994 și 29 decembrie 1998 și să răstoarne prezumția exercitării efective a unei influențe decisive în ceea ce privește perioada cuprinsă între 30 decembrie 1998 și 19 septembrie 2002
- 233 Reclamantele consideră, în esență, că, în pofida, pe de o parte, a caracterului considerabil al participației Companhia Previdente la capitalul filialei sale și a existenței unor administratori comuni în prima perioadă și, pe de altă parte, a caracterului și mai considerabil al participației Companhia Previdente la capitalul filialei sale în a doua perioadă, care justifică aplicarea prezumției exercitării efective a unei influențe decisive, diverse elemente ar susține neexercitarea de către Companhia Previdente a unei influențe decisive asupra Socitrel.

- 234 Cu titlu introductiv, trebuie înlăturată de la bun început prima critică invocată de reclamante, întemeiată pe faptul că o prezumție bazată doar pe deținerea capitalului unei filiale ar constitui o *probatio diabolica* pentru societatea-mamă care ar intenționa să răstoarne această prezumție, ceea ce ar determina, în acest context, o încălcare a principiului răspunderii personale și a prezumției de nevinovăție.
- 235 Astfel, trebuie amintit că Curtea a statuat deja că prezumția exercitării efective a unei influențe decisive urmărește în special să asigure un echilibru între, pe de o parte, importanța obiectivului de a sancționa comportamentele contrare normelor de concurență, în special articolului 101 TFUE, și de a preveni repetarea acestora și, pe de altă parte, importanța cerințelor anumitor principii generale ale dreptului Uniunii precum, printre altele, principiul prezumției de nevinovăție, principiul caracterului personal al pedepselor și principiul securității juridice, precum și principiul protecției dreptului la apărare, inclusiv principiul egalității armelor. Acesta este motivul pentru care prezumția este refragabilă (Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 197 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 59).
- 236 Mai mult, reiese din jurisprudență că o prezumție, chiar dacă este dificil de răsturnat, rămâne în limite acceptabile atât timp cât este proporțională cu scopul legitim urmărit, cât timp există posibilitatea de a face dovada contrară și cât timp este asigurat dreptul la apărare (a se vedea Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 197 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 62 și jurisprudența citată).
- 237 În acest scop, trebuie furnizate elemente de probă suficiente, de natură să demonstreze că filiala s-a comportat în mod autonom pe piață (a se vedea Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 197 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 57 și jurisprudența citată). Reclamanta nu poate totuși să răstoarne prezumția respectivă prin simple afirmații nedovedite (Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 197 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 61).
- 238 Pentru a aprecia dacă o filială își determină în mod autonom comportamentul pe piață, trebuie luat în considerare ansamblul elementelor pertinente referitoare la legăturile economice, organizatorice și juridice care unesc acea filială cu societatea-mamă (Hotărârea Akzo Nobel și alții/Comisia, punctul 203 de mai sus, EU:C:2009:536, punctul 74).
- 239 Or, niciunul dintre argumentele invocate de reclamante nu contrazic teza Comisiei potrivit căreia Companhia Previdente a exercitat o influență decisivă asupra Socitrel în perioada cuprinsă între 7 aprilie 1994 și 29 decembrie 1998 sau că, având în vedere caracterul considerabil al participației sale la capitalul Socitrel, exercitarea efectivă a acestei influențe decisive putea fi prezumată în privința perioadei cuprinse între 30 decembrie 1998 și 19 septembrie 2002.
- 240 În primul rând, faptul că Companhia Previdente este un holding, chiar neoperațional, nu este suficient pentru a înlătura prezumția exercitării efective a unei influențe decisive (a se vedea în acest sens Hotărârea Schunk și Schunk Kohlenstoff-Technik/Comisia, punctul 208 de mai sus, EU:T:2008:415, punctul 63, Hotărârea Shell Petroleum și alții/Comisia, punctul 208 de mai sus, EU:T:2011:355, punctul 70 și jurisprudența citată, și Hotărârea E.ON Ruhrgas și E.ON/Comisia, punctul 208 de mai sus, EU:T:2012:332, punctul 283) și nu implică răsturnarea sarcinii probei, astfel cum susține în mod eronat Socitrel.
- 241 În această privință, faptul că societatea-mamă s-a limitat să își administreze participațiile, având în vedere natura socială și obiectul său statutar, nu este suficient, considerat în mod individual, pentru a repune în discuție teza Comisiei (a se vedea în acest sens Hotărârea Schunk și Schunk Kohlenstoff-Technik/Comisia, punctul 208 de mai sus, EU:T:2008:415, punctul 70, și Hotărârea FMC/Comisia, punctul 210 de mai sus, EU:T:2011:282, punctul 130).

- 242 Rezultă de asemenea că faptul că Companhia Previdente și Socitrel au fost societăți având personalitate juridică diferită și au avut un acționariat și sedii sociale diferite este irelevant, întrucât formau, în orice caz, aceeași întreprindere (a se vedea în acest sens Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 197 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 53 și jurisprudența citată).
- 243 Este lipsită de orice relevanță argumentația reclamantelor potrivit căreia, în conformitate cu legea portugheză, administratorii Companhia Previdente nu o reprezentau atunci când participau în consiliul de administrație al filialei sale. Astfel, trebuie amintit că o societate nu se poate prevala de reglementarea națională pentru a evita normele Uniunii, noțiunile juridice utilizate de dreptul Uniunii trebuind în principiu să fie interpretate și aplicate în mod uniform în întreaga Uniune (Hotărârea din 1 februarie 1972, Hagen, 49/71, Rec., EU:C:1972:6, punctul 6, și Hotărârea din 27 septembrie 2012, Heijmans/Comisia, T-360/06, EU:T:2012:490, punctul 70).
- 244 În plus, imputarea comportamentului ilicit al Socitrel societății-mamă a acesteia nu necesită dovedirea faptului că aceasta din urmă a influențat politica filialei sale în domeniul specific care a făcut obiectul încălcării (a se vedea în acest sens Hotărârea Shell Petroleum și alții/Comisia, punctul 208 de mai sus, EU:T:2011:355, punctul 70).
- 245 Rezultă că nici faptul că societatea-mamă nu a fost ea însăși activă în sectorul oțelului pentru precomprimare nu este suficient pentru a răsturna prezumția exercitării efective a unei influențe decisive, ceea ce determină înlăturarea argumentației reclamantelor cu privire la acest subiect.
- 246 În al treilea rând, faptul că Companhia Previdente a deținut participații în numeroase alte societăți care își desfășoară activitatea în alte sectoare decât cel afectat de înțelegere este irelevant, potrivit unei jurisprudențe constante (a se vedea în acest sens Hotărârea Limburgse Vinyl Maatschappij și alții/Comisia, punctul 149 de mai sus, EU:T:1999:80, punctul 989, și Hotărârea Shell Petroleum și alții/Comisia, punctul 214 de mai sus, EU:T:2012:478, punctul 52).
- 247 În al patrulea rând, argumentația Socitrel potrivit căreia ar fi beneficiat de o autonomie totală în ceea ce privește strategia sa comercială trebuie de asemenea să fie respinsă.
- 248 Astfel, pe de o parte, prezumția exercitării efective a unei influențe decisive nu poate fi răsturnată doar prin demonstrarea faptului că Socitrel și-a gestionat politica comercială *stricto sensu*, precum strategia de distribuție sau în materia prețurilor, fără a primi instrucțiuni din partea Companhia Previdente în această privință. De asemenea, întrucât autonomia Socitrel nu se apreciază numai în raport cu aspectele gestiunii operaționale a întreprinderii, faptul că filiala nu a aplicat niciodată, în favoarea societății-mamă a acesteia, o politică de informare specifică în legătură cu piața relevantă nu poate fi suficient pentru a demonstra autonomia acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea FMC/Comisia, punctul 210 de mai sus, EU:T:2011:282, punctul 105 și următoarele și jurisprudența citată).
- 249 Pe de altă parte, deși Socitrel se limitează să prezinte o argumentație, totuși, raportat la aceasta, nu reușește să demonstreze realitatea. Or, simple afirmații nu pot fi suficiente pentru răsturnarea prezumției exercitării efective a unei influențe decisive (a se vedea în acest sens Hotărârea Elf Aquitaine/Comisia, punctul 197 de mai sus, EU:C:2011:620, punctul 61).
- 250 În al cincilea rând, autonomia de care ar fi beneficiat Socitrel din cauza contextului istoric în care Companhia Previdente a achiziționat această societate, care anterior fusese o întreprindere de stat, nu poate fi dedusă din această unică împrejurare și nici din faptul că, după achiziționarea sa, conducerea executivă anterioară se menținuse în fruntea întreprinderii.
- 251 Prin urmare, această argumentație trebuie înlăturată.

- 252 În al șaselea rând, trebuie precizat că, potrivit unei jurisprudențe constante, imputarea unei încălcări a articolului 101 TFUE unei întreprinderi nu presupune o acțiune sau chiar o cunoaștere a acestei încălcări din partea asociaților sau a administratorilor principali ai întreprinderii în cauză, ci acțiunea unei persoane care este autorizată să acționeze pe seama întreprinderii (a se vedea Hotărârea Curții din 7 iunie 1983, *Musique Diffusion française și alții/Comisia*, 100/80-103/80, Rec., EU:C:1983:158, punctul 97, și Hotărârea din 20 martie 2002, *Brugg Rohrsysteme/Comisia*, T-15/99, Rec., EU:T:2002:71, punctul 58).
- 253 Faptul că Companhia Previdente nu a avut cunoștință despre comportamentul ilicit al filialei sale, chiar dacă se presupune că este demonstrat, *quod non*, ar fi, așadar, în orice caz, irelevant în privința posibilității de a reține răspunderea sa solidară pentru comportamentul acesteia.
- 254 În concluzie, trebuie să se constate că reclamantele nu demonstrează că Companhia Previdente nu ar fi exercitat o influență decisivă asupra Socitrel și că aceasta s-ar fi comportat pe piață într-un mod complet autonom.
- 255 În consecință, Comisia a reținut în mod întemeiat răspunderea solidară a Companhia Previdente atât pentru perioada cuprinsă între 7 aprilie 1994 și 29 decembrie 1998, cât și pentru perioada cuprinsă între 30 decembrie 1998 și 19 septembrie 2002.
- 256 Prin urmare, trebuie respinse atât primul aspect al celui de al patrulea motiv invocat de Socitrel, cât și primele două motive invocate de Companhia Previdente.

Cu privire la al doilea și la al treilea aspect ale celui de al patrulea motiv invocat de Socitrel și cu privire la primul și la al doilea aspect ale celui de al treilea motiv invocat de Companhia Previdente, prezentate cu titlu subsidiar și cu titlu încă mai subsidiar și întemeiate, pe de o parte, pe luarea în considerare eronată a cifrei de afaceri a Emesa, a Galycas și a ITC la calcularea plafonului de 10 % și, pe de altă parte, pe luarea în considerare eronată a cifrei de afaceri din anul 2009 a Companhia Previdente

Evocarea deciziei atacate

- 257 În vederea calculării plafonului de 10 % prevăzut la articolul 23 din Regulamentul nr. 1/2003, Comisia, după ce a respins afirmațiile reclamantelor, a luat în considerare cifra de afaceri din anul 2009 a grupului constituit din Companhia Previdente și toate filialele sale, inclusiv Emesa, Galycas și ITC, achiziționate de Companhia Previdente în anii 2004 și 2005 [considerentele (1059), (1061), (1062) și (1063)-(1069) ale deciziei atacate].

Evocarea principiilor

- 258 Articolul 23 alineatul (2) al doilea paragraf din Regulamentul nr. 1/2003 prevede că, „[p]entru fiecare întreprindere și asociație de întreprinderi care participă la încălcarea normelor, amenda nu depășește 10 % din cifra de afaceri totală din exercițiul financiar precedent”.
- 259 Plafonul de 10 % din cifra de afaceri, în sensul acestei dispoziții, trebuie calculat pe baza cifrei de afaceri anuale cumulate a tuturor societăților care constituie entitatea economică care acționează în calitate de întreprindere, în sensul articolului 101 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 noiembrie 2013, *Groupe Gascogne/Comisia*, C-58/12 P, EU:C:2013:770, punctul 56, și Hotărârea HFB și alții/Comisia, punctul 200 de mai sus, EU:T:2002:70, punctul 528).

- 260 Astfel, această limită superioară a cuantumului amenzii urmărește evitarea aplicării unor amenzi în privința cărora se poate prevedea că întreprinderile, având în vedere dimensiunea lor, determinată de cifra lor de afaceri globală, chiar și în mod aproximativ și imperfect, nu vor fi în măsură să le plătească. Așadar, este vorba despre o limită, aplicabilă în mod uniform tuturor întreprinderilor și structurată în funcție de dimensiunea fiecăreia dintre ele, prin care se urmărește evitarea unor amenzi având un nivel excesiv și disproporționat (a se vedea Hotărârea Groupe Gascogne/Comisia, punctul 259 de mai sus, EU:C:2013:770, punctul 48 și jurisprudența citată).
- 261 Această finalitate trebuie însă coroborată cu preocuparea de a asigura amenzii un caracter disuasiv suficient, care justifică luarea în considerare a dimensiunii și a puterii economice a întreprinderii în cauză, cu alte cuvinte resursele globale ale autorului încălcării (a se vedea Hotărârea Groupe Gascogne/Comisia, punctul 259 de mai sus, EU:C:2013:770, punctul 49 și jurisprudența citată).
- 262 Astfel, impactul avut în vedere pentru întreprinderea în cauză este cel care justifică luarea în considerare a dimensiunii și a resurselor globale ale acestei întreprinderi pentru a asigura un efect disuasiv suficient al amenzii, întrucât sancțiunea nu trebuie să fie neglijabilă în special în raport cu capacitatea financiară a întreprinderii respective (a se vedea Hotărârea Groupe Gascogne/Comisia, punctul 259 de mai sus, EU:C:2013:770, punctul 50 și jurisprudența citată).
- 263 În aceste condiții, atunci când este vorba despre evaluarea resurselor financiare ale unei întreprinderi căreia îi este imputată o încălcare a normelor de concurență din dreptul Uniunii, este justificată luarea în considerare a cifrei de afaceri a tuturor societăților în privința cărora întreprinderea în cauză are posibilitatea de a exercita o influență decisivă (Hotărârea Groupe Gascogne/Comisia, punctul 259 de mai sus, EU:C:2013:770, punctul 51).
- 264 În schimb, dacă unitatea economică ce constituie întreprinderea a fost întreruptă între momentul în care a încetat încălcarea și momentul în care a fost adoptată decizia de aplicare a unei amenzi, fiecare destinatar al deciziei are dreptul să i se aplice în mod individual plafonul în discuție (a se vedea în acest sens Hotărârea din 15 iunie 2005, Tokai Carbon și alții/Comisia, T-71/03, T-74/03, T-87/03 și T-91/03, EU:T:2005:220, punctul 390).
- 265 Pe de altă parte, în ceea ce privește stabilirea „exercițiului financiar precedent”, în sensul articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, reiese din jurisprudență că, în situațiile în care nu există niciun indiciu că o întreprindere și-a încetat activitățile comerciale sau a deturnat cifra de afaceri pentru a evita aplicarea unei amenzi importante, trebuie să se considere că Comisia are obligația să stabilească limita maximă a amenzii în raport cu cifra de afaceri cea mai recentă care reflectă un an complet de activitate economică (Hotărârea din 29 noiembrie 2005, Britannia Alloys & Chemicals/Comisia, T-33/02, Rec., EU:T:2005:428, punctul 49).
- 266 Tribunalul s-a pronunțat de asemenea în sensul că Comisia nu are competența arbitrară de a aplica plafonul de 10 % exercițiilor financiare anterioare exercițiului financiar care precede data adoptării deciziei. Comisia poate recurge la un asemenea exercițiu financiar anterior numai în împrejurări excepționale, atunci când, de exemplu, întreprinderea în cauză nu a realizat nicio cifră de afaceri în cursul exercițiului care precede adoptarea deciziei Comisiei. În plus, Comisia nu dispune, nici într-un asemenea caz, de o marjă largă de apreciere în alegerea exercițiului financiar care va fi utilizat pentru stabilirea limitei maxime a amenzii. Astfel, Comisia are obligația să se raporteze la ultimul exercițiu financiar complet care reflectă un an complet de activități economice normale (a se vedea în acest sens Hotărârea Britannia Alloys & Chemicals/Comisia, punctul 265 de mai sus, EU:T:2005:428, punctele 39-42 și 74).
- 267 Astfel, deși din jurisprudență reiese că, în vederea calculării plafonului amenzii prevăzute la articolul 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, Comisia trebuie, în principiu, să ia în considerare cifra de afaceri realizată de întreprinderea în cauză în ultimul exercițiu complet la data adoptării deciziei prin care este aplicată amenda (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 iunie 2007, Britannia Alloys &

Chemicals/Comisia, C-76/06 P, Rep., EU:C:2007:326, punctul 32), rezultă totuși din contextul și din obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte dispoziția menționată că, atunci când cifra de afaceri a exercițiului financiar care precede adoptarea deciziei Comisiei nu reprezintă un exercițiu complet de activitate economică normală într-o perioadă de 12 luni și, astfel, nu dă nicio informație utilă cu privire la situația economică reală a întreprinderii în cauză și cu privire la nivelul adecvat al amenziilor care trebuie să îi fie aplicată, această cifră de afaceri nu poate fi luată în considerare în vederea stabilirii plafonului amenzii. În această din urmă ipoteză, care se va produce doar în împrejurări excepționale, Comisia are obligația să se refere, în vederea calculării plafonului amenzii, la ultimul exercițiu financiar complet care reflectă un an complet de activități economice normale (Hotărârea din 12 decembrie 2012, 1. garantovaná/Comisia, T-392/09, EU:T:2012:674, punctul 86, confirmată în recurs prin Hotărârea din 15 mai 2014, 1. garantovaná/Comisia, C-90/13 P, EU:C:2014:326).

268 În această privință, trebuie să se precizeze că menționarea, în jurisprudență, a unui „exercițiu complet de activitate economică normală” urmărește excluderea luării în considerare a unui exercițiu în care întreprinderea în cauză era în curs să își înceteze operațiunile, deși nu încetaseră încă toate activitățile economice, și, în general, a unui exercițiu în care comportamentul pe piață al întreprinderii în cauză nu corespundea comportamentului unei întreprinderi care își desfășoară activitatea economică în termeni obișnuiți. În schimb, unica împrejurare că cifra de afaceri sau beneficiul realizate într-un anumit exercițiu sunt semnificativ mai mici sau mai mari decât cele realizate în exercițiile precedente nu are semnificația că exercițiul respectiv nu constituie un exercițiu complet de activitate economică normală (Hotărârea din 12 decembrie 2012, Almamet/Comisia, T-410/09, EU:T:2012:676, punctul 253).

Aprecierea Tribunalului

269 Reclamantele susțin, în esență, că, în mod eronat, Comisia, pe de o parte, a luat în considerare cifra de afaceri a Emesa, a Galycas și a ITC la calcularea plafonului de 10 % și, pe de altă parte, a ținut seama în această privință de cifra de afaceri a Companhia Previdente din anul 2009.

270 Această argumentație nu poate fi însă admisă.

271 Pe de o parte, în ceea ce privește exercițiul financiar care trebuie luat în considerare în vederea aplicării plafonului de 10 %, Comisia trebuia să se refere la cifra de afaceri totală din anul 2009 în cazul Companhia Previdente, în conformitate cu dispozițiile articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, fără să fi fost necesară luarea în considerare a eventualelor variații pozitive sau negative ale acestei cifre de afaceri în raport cu data încetării încălcării, întrucât Companhia Previdente nu se afla, astfel, într-o situație excepțională care să facă posibilă derogarea de la această regulă, în sensul jurisprudenței Tribunalului și a Curții în cauza Britannia Alloys & Chemicals/Comisia (a se vedea punctul 266 de mai sus).

272 Argumentația reclamantelor cu privire la această chestiune, ca și cea întemeiată pe durata procedurii administrative trebuie, în consecință, înlăturată.

273 Pe de altă parte, Comisia avea obligația de a calcula plafonul de 10 % din cifra de afaceri, în sensul articolului 23 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1/2003, pe baza cifrei de afaceri cumulate a tuturor societăților care constituiau entitatea economică ce acționează în calitate de întreprindere, potrivit jurisprudenței amintite la punctul 263 de mai sus.

274 Prin urmare, Comisia trebuia să ia în considerare, în acest scop, cifra de afaceri a Emesa, a Galycas și a ITC, care făceau parte din grupul Companhia Previdente în anul 2009, iar amenda aplicată reclamantelor nu este, așadar, disproporționată ca urmare a acestei împrejurări.

- 275 În rest, trebuie să se constate, astfel cum subliniază Comisia, că în sarcina Companhia Previdente s-a stabilit răspunderea în solidar doar pentru comportamentul Socitrel, care era o filială a Companhia Previdente la momentul la care a fost săvârșită încălcarea, iar nu pentru amenda aplicată Emesa, Galycas și ITC, care, în acea perioadă, nu aparțineau Companhia Previdente.
- 276 În consecință, al doilea și al treilea aspect ale celui de al patrulea motiv invocat de Socitrel și primul și al doilea aspect ale celui de al treilea motiv invocat de Companhia Previdente trebuie respinse.

5. Cu privire la al cincilea motiv invocat de Socitrel, întemeiat pe încălcarea principiilor proporționalității și încrederii legitime în cadrul aplicării punctelor 13 și 22 din Orientările din 2006, precum și pe nemotivare

Evocarea principiilor

- 277 Trebuie amintit că, potrivit jurisprudenței constante a Curții, pentru stabilirea quantumurilor amenzilor trebuie să se țină seama de durata încălcării și de toate elementele de natură să intre în aprecierea gravității acesteia (a se vedea Hotărârile din 11 iulie 2013, Gosselin Group/Comisia, C-429/11 P, EU:C:2013:463, punctul 88 și jurisprudența citată, și Team Relocations și alții/Comisia, C-444/11 P, EU:C:2013:464, punctul 98 și jurisprudența citată).
- 278 În această privință, rezultă din jurisprudența constantă a Curții că gravitatea încălcărilor dreptului concurenței al Uniunii trebuie stabilită în funcție de numeroase elemente precum, printre altele, împrejurările specifice cauzei, contextul acesteia și conținutul disuasiv al amenzilor, fără să se fi stabilit o listă obligatorie sau exhaustivă cu criteriile care trebuie luate în considerare în mod obligatoriu (a se vedea Hotărârea Gosselin Group/Comisia, punctul 277 de mai sus, EU:C:2013:463, punctul 89 și jurisprudența citată, și Hotărârea Team Relocations și alții/Comisia, punctul 277 de mai sus, EU:C:2013:464, punctul 99 și jurisprudența citată).
- 279 Printre elementele de natură să intre în aprecierea gravității încălcărilor figurează comportamentul fiecăreia dintre întreprinderi, rolul avut de fiecare dintre acestea în instituirea înțelegerii, beneficiul pe care l-au putut obține din acesta, dimensiunea întreprinderilor și valoarea mărfurilor în discuție, precum și riscul pe care încălcările de acest tip îl reprezintă pentru obiectivele Uniunii (a se vedea Hotărârea din 12 noiembrie 2009, Carbone-Lorraine/Comisia, C-554/08 P, EU:C:2009:702, punctul 43 și jurisprudența citată, Hotărârea Gosselin Group/Comisia, punctul 277 de mai sus, EU:C:2013:463, punctul 90 și jurisprudența citată, și Hotărârea Team Relocations și alții/Comisia, punctul 277 de mai sus, EU:C:2013:464, punctul 100 și jurisprudența citată).
- 280 Reiese de asemenea dintr-o jurisprudență constantă că faptul că o întreprindere nu a participat la toate elementele constitutive ale unei înțelegeri sau că aceasta a avut un rol minor în aspectele în care a fost implicată nu este pertinent pentru a demonstra existența unei încălcări în privința sa. Or, deși importanța, eventual limitată, a participării întreprinderii în cauză nu poate astfel să repună în discuție răspunderea sa individuală pentru întreaga încălcare, aceasta este totuși de natură să aibă o influență asupra aprecierii întinderii și a gravității sale și, în consecință, asupra stabilirii nivelului sancțiunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 iulie 1999, Comisia/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Rec., EU:C:1999:356, punctul 90, Hotărârea din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., EU:C:2004:6, punctul 86, și Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 200 de mai sus, EU:C:2005:408, punctul 145).

- 281 Astfel, s-a statuat că, la aprecierea gravității relative a participării fiecărui autor al încălcării la o înțelegere, Comisia trebuie să ia în considerare faptul că, eventual, în sarcina anumitor autori ai încălcării nu se stabilește răspunderea, în sensul Hotărârii Comisia/Anic Partecipazioni, punctul 280 de mai sus (EU:C:1999:356, punctul 87), pentru toate componentele acestei încălcări (Hotărârea din 19 mai 2010, Chalkor/Comisia, T-21/05, Rep., EU:T:2010:205, punctul 100).
- 282 În ceea ce privește principiul proporționalității, trebuie amintit că acesta impune ca actele instituțiilor Uniunii să nu depășească limitele a ceea ce este adecvat și necesar pentru atingerea scopului urmărit. În contextul calculării amenzilor, gravitatea încălcărilor trebuie stabilită în funcție de numeroase elemente și nu trebuie atribuită niciunui dintre aceste elemente o importanță disproporționată în raport cu celelalte elemente de apreciere. Principiul proporționalității implică în acest context că amenda trebuie stabilită de Comisie proporțional cu elementele luate în considerare pentru a aprecia gravitatea încălcării și că, în această privință, Comisia trebuie să aplice aceste elemente în mod coerent și cu o justificare obiectivă (a se vedea Hotărârea din 27 septembrie 2006, Jungbunzlauer/Comisia, T-43/02, Rec., EU:T:2006:270, punctele 226-228 și jurisprudența citată, și Hotărârea din 28 aprilie 2010, Gütermann și Zwicky/Comisia, T-456/05 și T-457/05, Rep., EU:T:2010:168, punctul 264 și jurisprudența citată).
- 283 În sfârșit, potrivit unei jurisprudențe constante, principiul egalității de tratament impune ca situații comparabile să nu fie tratate într-un mod diferit și ca situații diferite să nu fie tratate în același mod, cu excepția cazului în care un astfel de tratament este justificat în mod obiectiv (a se vedea Hotărârea din 3 mai 2007, Advocaten voor de Wereld, C-303/05, Rep., EU:C:2007:261, punctul 56 și jurisprudența citată).

Cu privire la temeinicia celui de al cincilea motiv

- 284 Mai întâi, Socitrel susține că, întrucât, în cazul său, s-a stabilit o cotă pentru gravitate de 18 % – și un quantum suplimentar în scop disuasiv, fondat pe același procent – a fost tratată în mod cvasiidentificabil cu Emesa și cu Tycsa, cărora li s-a stabilită o cotă de 19 %, deși încălcarea pe care a săvârșit-o este semnificativ mai puțin importantă decât încălcarea săvârșită de celelalte două întreprinderi.
- 285 În continuare, Socitrel arată, în esență, că, la stabilirea cotei pentru gravitate, Comisia nu a luat în considerare o serie de factori care îi erau specifici, printre care faptul că era o întreprindere mică având un caracter familial, că era pentru prima dată când a participat la o înțelegere, că participarea sa a fost doar incidentală și că, din cauza cunoștințelor sale juridice și economice scăzute, rezultate din dimensiunea sa mică, a avut mai multe dificultăți să aprecieze consecințele comportamentului său.
- 286 În sfârșit, Socitrel consideră că decizia este viciată de nemotivare, întrucât nu poate înțelege motivele principale care au determinat stabilirea cotei pentru gravitate și a quantumului suplimentar.
- 287 Această argumentare nu poate fi însă admisă.
- 288 În primul rând, trebuie amintit că, în decizia atacată [considerentul (953)], Comisia a stabilit trei categorii în vederea stabilirii cotei pentru gravitate, întemeindu-se pe natura încălcării săvârșite [considerentele (939)-(945)], pe cota de piață cumulată [considerentul (946)] și pe dimensiunea geografică a încălcării [considerentele (947)-(949)]:
- o categorie cu 16 %, care privește doar Fundia și care este justificată prin faptul că această întreprindere a participat numai la „coordonarea” Addtek [considerentul (939)];
 - o categorie cu 18 %, această cotă fiind justificată pe baza a două criterii: participarea la Clubul España și cunoașterea tardivă a dimensiunii paneuropene a înțelegerii; Socitrel figurează în această categorie [considerentul (949)];

- o categorie cu 19 %, în care sunt incluse toate celelalte întreprinderi care au participat la înțelegere [considerentul (953)].
- 289 Trebuie să se constate că Emesa și Tycsa au participat activ la Clubul din Zürich (din anul 1992 în cazul uneia și din anul 1993 în cazul celeilalte) și la Clubul Europa, în timp ce Socitrel nu a participat la niciunul dintre aceste cluburi, împrejurare pe care Comisia a luat-o în considerare.
- 290 Desigur, diferența dintre cotele aferente fiecărei categorii din care fac parte Emesa și Tycsa, pe de o parte, și Socitrel, pe de altă parte, este redusă, însă trebuie amintit că, potrivit punctului 21 din Orientările din 2006, proporția din valoarea vânzărilor luată în calcul se fixează la un nivel de maximum 30 % și că, potrivit punctului 23 din aceste orientări, acordurile orizontale de stabilire a prețurilor, de împărțire a pieței și de limitare a producției, care sunt în general secrete, se numără, prin însăși natura lor, printre restrângerile cele mai grave ale concurenței, iar în temeiul politicii din domeniul concurenței, acestea trebuie să fie sever sancționate. În consecință, proporția din vânzări luată în calcul pentru astfel de încălcări se situează, în general, la limita superioară a intervalului.
- 291 Or, în speță, trebuie să se constate că, având în vedere natura încălcării amintită în considerentul (939) al deciziei atacate (împărțirea pieței/stabilirea cotelor, alocarea clientelei și stabilirea orizontală a prețurilor), cota pentru gravitate reținută de Comisie în privința categoriei care a săvârșit încălcarea se situează în partea inferioară a componentei superioare a intervalului (între 15 % și 30 %), ceea ce determină ca diferența față de o altă categorie care a săvârșit încălcarea, caracterizată, la rândul ei, prin acorduri orizontale de stabilire a prețurilor, de împărțire a pieței și de limitare a producției, să fie redusă.
- 292 În plus, trebuie să se constate de asemenea că diferențierea operată de Comisie între categoria în care se înscriu în special Emesa și Tycsa, pe de o parte, și cea în care se înscriu Socitrel, Fapricela și Proderac, pe de altă parte, este întemeiată pe elemente obiective.
- 293 Așadar, Socitrel nu se poate prevala de o încălcare a egalității de tratament doar pentru singurul temei al acestei diferențe reduse între cele două cote pentru gravitate reținute de Comisie.
- 294 În al doilea rând, Socitrel susține că participarea sa a fost limitată la Peninsula Iberică.
- 295 Or, trebuie să se constate că Comisia a luat în mod justificat în considerare acest element, întrucât a reținut, în calitate de valoare a vânzărilor, numai valoarea vânzărilor realizate de Socitrel în Peninsula Iberică [considerentul (949) al deciziei atacate].
- 296 În al treilea rând, Socitrel afirmă că nu s-a ținut seama de rolul său minor. De asemenea, Socitrel susține că a avut doar un rol marginal în cadrul înțelegerii, iar nu un rol activ, spre deosebire de alte întreprinderi iberice precum Tycsa și Emesa.
- 297 Trebuie amintit că rolul minor pe care l-ar avea o întreprindere într-o înțelegere constituie o circumstanță atenuantă, care este apreciată diferit de gravitatea obiectivă a încălcării ca atare.
- 298 Prin urmare, trebuie să se respingă argumentația Socitrel cu privire la această chestiune și, în rest, trebuie să se facă trimitere la argumentația invocată în mod specific de Socitrel în această privință, în cadrul celui de al șaselea motiv.
- 299 În al patrulea rând, în ceea ce privește afirmațiile Socitrel referitoare la faptul că este o societate mică ce face parte dintr-un grup familial, trebuie amintit că valoarea vânzărilor luată în considerare de Comisie în decizia atacată pentru a stabili quantumul de bază al amenzi (a se vedea punctul 20 de mai sus) se întemeiază pe vânzările de OPC realizate de Socitrel în anul 2001.

- 300 În consecință, dimensiunea Socitrel pe piață, chiar dacă se presupune că este modestă, este reflectată în quantumul amenzii care i-a fost aplicată, prin luarea în considerare a acestei valori a vânzărilor, care îi este specifică.
- 301 În ceea ce privește efectul dimensiunii sale modeste și a apartenenței sale la un grup familial asupra cunoștințelor sale juridice și economice care, în opinia Socitrel, au împiedicat-o să aprecieze amploarea exactă a încălcării la care a participat, trebuie amintit că Socitrel face parte din întreprinderea constituită de Companhia Previdente, care numără 27 de filiale ce își desfășoară activitatea în diverse sectoare ale economiei (a se vedea punctele 129 și 130 din cererea introductivă).
- 302 În consecință, este vorba despre un grup economic diversificat, având o anumită amploare, a cărui cifră de afaceri mondială consolidată s-a ridicat în anul 2009 la 125 904 527 de euro.
- 303 Or, gestionarea unei asemenea structuri – efectuată, în plus, în ceea ce privește Socitrel și Companhia Previdente, de administratori comuni, atât între anii 1994 și 1998, cât și între anii 1998 și 2002 (a se vedea documentul adresat de Socitrel Comisiei la 29 iunie 2006, ce figurează la paginile 19662-19664 din dosarul administrativ), care au participat personal la reuniunile Clubului España – conferă un caracter neplauzibil afirmațiilor Socitrel, potrivit cărora niciuna dintre aceste persoane nu cunoștea că participarea la o înțelegere este nelegală și că risca să determine sancționarea întreprinderii printr-o amendă semnificativă.
- 304 În orice caz, trebuie amintit că, în principiu, întreprinderile suportă ele însele riscul unei aprecieri eronate a situației lor juridice, conform adagiului general potrivit căruia nimeni nu poate fi considerat că nu cunoaște legea (Concluziile avocatului general Kokott prezentate în cauza Schenker & Co. și alții, C-681/11, Rep., EU:C:2013:126, punctul 57).
- 305 În rest, trebuie să se constate că argumentația Socitrel se confundă cu criticile invocate de aceasta și de societatea-mamă a acesteia referitoare la luarea în considerare a cifrei de afaceri globale a întreprinderii constituite din Companhia Previdente și diversele sale filiale, în vederea calculării plafonului de 10 %, argumentație care trebuie respinsă (a se vedea punctul 276 de mai sus).
- 306 În sfârșit, din toate aceste considerații, precum și din dezvoltările consacrate primului motiv (a se vedea punctul 107 și următoarele de mai sus) rezultă că decizia atacată nu este viciată de nemotivare.
- 307 În ceea ce privește afirmațiile Socitrel referitoare la practica decizională anterioară a Comisiei, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, practica decizională a Comisiei nu poate constitui un cadru juridic pentru amenzi aplicate în materia concurenței (a se vedea în acest sens Hotărârea Heineken Nederland și Heineken/Comisia, punctul 147 de mai sus, EU:C:2012:829, punctul 108 și jurisprudența citată), această afirmație fiind valabilă atât pentru stabilirea quantumului amenzilor individuale, cât și pentru interpretarea dată de Comisie propriilor orientări (a se vedea în acest sens Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, punctul 200 de mai sus, EU:C:2005:408, punctele 227 și 230), așadar, indiferent dacă este vorba despre nivelul general al amenzilor sau despre metodologia utilizată pentru acest calcul.
- 308 În plus, trebuie să se arate că Socitrel nu invocă niciun argument în susținerea acestor afirmații, pe care le formulează cu totul incidental la punctul 193 din cererea sa introductivă.
- 309 Aceeași concluzie este valabilă și în privința afirmației potrivit căreia Comisia ar fi încălcat principii încrederii legitime, care este menționată în titlul motivului, fără a fi precizată în continuare.
- 310 În consecință, al cincilea motiv trebuie respins în totalitate.

6. *Cu privire la al șaselea motiv invocat de Socitrel, întemeiat pe încălcarea principiilor proporționalității și egalității de tratament, întrucât rolul minor sau pasiv avut de reclamantă nu a fost luat în considerare în calitate de circumstanță atenuantă*

Evocarea deciziei atacate

311 Potrivit considerentelor (985) și (986) ale deciziei atacate:

„(985) Socitrel și Companhia Previdente susțin [...] că Socitrel a participat numai la Clubul España, ale cărui activități ar fi fost mai puțin importante față de cele din cadrul altor cluburi, și că Socitrel nu a fost membru fondator al Clubului España. Ele afirmă de asemenea că, în ceea ce privește piața portugheză, activitățile din cadrul înțelegerii ar fi debutat în lipsa Socitrel, deși aceasta ar fi fost principala sa piață. În plus, Socitrel ar fi produs doar fil, iar nu toron, considerat produsul principal al înțelegerii, iar comportamentul său ar fi afectat doar o mică parte a pieței europene. SLM și ITC invocă de asemenea faptul că nu au participat la înțelegere de la început.

(986) Comisia observă mai întâi că Socitrel era un participant regulat la reuniunile Clubului España, printr-o participare sistematică și prin faptul că a avut contribuții la mai mult de 40 de reuniuni desfășurate între 7 aprilie 1994 și data inspecțiilor Comisiei. Ea a participat pe deplin la acordurile referitoare la cote și la alocarea clienților, la stabilirea prețurilor și la partajarea unor informații comerciale sensibile cu alți participanți la Clubul España, după cum se descrie la punctul 9.2.2. Așadar, rolul său nu poate fi calificat «extrem de limitat», în sensul Orientărilor din 2006, nici pasiv sau imitativ, inclusiv în sensul Liniilor directe din 1998. Faptul că Socitrel nu participa regulat la reuniunile paneuropene, atunci când participa la Clubul España, nu este pertinent, în special având în vedere că Socitrel realiza vânzări numai în Spania și în Portugalia, teritoriul acoperit de Clubul España, și a participat, așadar, pe deplin la înțelegere la nivelul care era cel mai interesant în privința sa. În orice caz, nu există nicio probă că Socitrel s-ar fi sustras de la aplicarea acordurilor ilicite prin adoptarea unui comportament concurențial pe piață. În sfârșit, faptul că acest comportament al Socitrel ar fi afectat doar o parte limitată a pieței europene (în principal, Spania și Portugalia) și ar fi vândut doar fil și faptul că Socitrel, SLM și ITC nu au aderat la înțelegere de la debutul acesteia, ci doar după mai mulți ani sunt deja avute în vedere la calculul cuantumului de bază al amenzii (a se vedea punctul 19.1) și, prin urmare, nu pot fi luate în considerare în mod suplimentar pentru acordarea unei reduceri a amenzii.”

Evocarea principiilor

312 Potrivit punctului 29 a treia liniuță din Orientările din 2006:

„Cuantumul de bază al amenzii poate fi redus atunci când Comisia constată existența unor circumstanțe atenuante, precum:

— [...]

— atunci când întreprinderea implicată face dovada că participarea sa la încălcare este extrem de redusă și demonstrează astfel că, în cursul perioadei în care a fost parte la acordurile ilicite, s-a sustras efectiv de la aplicarea acestora adoptând un comportament concurențial pe piață; simplul fapt că o întreprindere a participat la o încălcare pentru o perioadă mai scurtă decât alte întreprinderi nu este considerat circumstanță atenuantă, deoarece această circumstanță este deja reflectată în cuantumul de bază.”

- 313 Potrivit unei jurisprudențe constante, atunci când o încălcare a fost săvârșită de mai multe întreprinderi, trebuie examinată gravitatea relativă a participării la încălcare a fiecăreia dintre acestea (Hotărârea Curții din 16 decembrie 1975, Suiker Unie și alții/Comisia, 40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, Rec., EU:C:1975:174, punctul 623, și Hotărârea Comisia/Anic Partecipazioni, punctul 280 de mai sus, EU:C:1999:356, punctul 150), pentru a stabili dacă există în privința lor circumstanțe agravante sau atenuante (Hotărârea din 9 iulie 2003, Cheil Jedang/Comisia, T-220/00, Rec., EU:T:2003:193, punctul 165).
- 314 Pentru a stabili dacă o întreprindere trebuie să beneficieze de o circumstanță atenuantă întemeiată pe neaplicarea efectivă a unor acorduri ilicite, trebuie să se verifice dacă întreprinderea a invocat argumente de natură să demonstreze că, în perioada în care a aderat la acordurile ilicite, s-a sustras în mod efectiv de la aplicarea acestora prin adoptarea unui comportament concurențial pe piață sau cel puțin că a încălcat în mod clar și în mare măsură obligațiile privind punerea în aplicare a înțelegerii, astfel încât a perturbat însăși funcționarea acesteia (a se vedea în acest sens Hotărârea Tribunalului din 15 martie 2006, Daiichi Pharmaceutical/Comisia, T-26/02, Rec., EU:T:2006:75, punctul 113).
- 315 Atunci când s-a stabilit că întreprinderea autoare a încălcării a putut să țină seama de acordurile coluzive ale înțelegerii pentru a-și determina comportamentul pe piața vizată, lipsa participării la vreunul dintre aceste acorduri, chiar dacă se prezumă dovedită, nu poate fi suficientă, privită individual, pentru a îndeplini condițiile probei impuse de jurisprudență, potrivit căreia, pentru a beneficia de circumstanța atenuantă prevăzută de Orientările din 2006, autorii încălcării trebuie să demonstreze că au adoptat un comportament concurențial sau cel puțin că au încălcat în mod clar și în mare măsură obligațiile privind punerea în aplicare a înțelegerii, astfel încât au perturbat funcționarea acesteia. Astfel, doar dovedirea neparticipării la anumite acorduri coluzive ale înțelegerii nu poate exclude, în sine, împrejurarea ca alte acorduri să fi afectat concurența pe piața respectivă (Hotărârea din 5 decembrie 2013, Solvay Solexis/Comisia, C-449/11 P, EU:C:2013:802, punctul 81).
- 316 Pe de altă parte, trebuie amintit că Liniile directoare privind metoda de stabilire a amenzilor aplicate în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Regulamentul nr. 17 și al articolului 65 alineatul (5) [CO] (JO 1998, C 9, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 3, p. 69) prevedeau că „un rol exclusiv pasiv sau imitativ în comiterea încălcării” constituia o circumstanță atenuantă.
- 317 Lista cu circumstanțele atenuante prevăzută la punctul 29 din Orientările din 2006 nu se mai referă însă, cu titlu de circumstanțe atenuante care pot fi luate în considerare, la o asemenea circumstanță.
- 318 Totuși, s-a statuat că, întrucât lista prevăzută la punctul 29 din Orientările din 2006 nu este exhaustivă, rolul exclusiv pasiv sau imitativ în săvârșirea încălcării nu ar putea fi, în principiu, înlăturat din categoria circumstanțelor care ar putea determina o reducere a cuantumului de bază al amenzii (Hotărârea din 25 octombrie 2011, Aragonesas Industrias y Energía/Comisia, T-348/08, Rep., EU:T:2011:621, punctul 281).

Cu privire la temeinicia celui de al șaselea motiv

- 319 Socitrel susține, în esență, că Comisia i-a refuzat în mod eronat beneficiul circumstanțelor atenuante, având în vedere împrejurarea că nu a contestat faptele care i-au fost imputate, rolul secundar pe care l-a avut în cadrul Clubului España, comparat cu cel al Tyrsa și al Emesa, care este exprimat, de altfel, prin neefectuarea de către Comisie a unei inspecții în incintele sale, rolul său pasiv și lipsa participării la elaborarea acordurilor anticoncurențiale, precum și lipsa participării sale la mai multe reuniuni în care erau discutate chestiuni importante. Socitrel adaugă, în principal, că, în cadrul aprecierii gravității participării la înțelegere, Comisia avea obligația să ia în considerare faptul că nu a participat la toate ramurile înțelegerii, în conformitate cu principiile răspunderii personale și individualizării pedepselor.
- 320 Această argumentare nu poate fi însă admisă.

- 321 În ceea ce privește condițiile prevăzute de Orientările din 2006, trebuie să se constate că, astfel cum subliniază în mod întemeiat Comisia, Socitrel a participat la stabilirea prețurilor, la alocarea cotelor și la schimbul de informații comerciale sensibile pe toată durata participării sale la Clubul España și că nu a furnizat niciun element de natură să demonstreze că s-ar fi sustras de la aplicarea acordului prin adoptarea unui comportament concurențial pe piață în această perioadă.
- 322 În consecință, Socitrel nu poate solicita acordarea beneficiului unei reduceri a cuantumului amenzii pentru circumstanțele atenuante prevăzute la punctul 29 din Orientările din 2006.
- 323 În ceea ce privește „rolul exclusiv pasiv sau imitativ”, trebuie să se arate că Socitrel nu a participat la toate reuniunile Clubului España și a avut cunoștință despre componenta paneuropeană a înțelegerii doar tardiv, în anul 2001, element care a fost luat în considerare de Comisie în mod corect în cadrul stabilirii cotei pentru gravitatea încălcării (a se vedea punctul 288 și următoarele de mai sus). În schimb, trebuie să se constate că reclamanta nu a avut un rol exclusiv pasiv sau imitativ în cadrul Clubului España. Astfel, în cadrul Clubului España, Socitrel a participat în mod activ la stabilirea prețurilor, la alocarea cotelor și la schimbul de informații comerciale sensibile pe întreaga durată a participării sale și, deși nu a luat parte la toate reuniunile, a participat la numeroase reuniuni.
- 324 În consecință, Comisia, nu a încălcat nici principiul egalității de tratament, nici principiul răspunderii personale și, cu atât mai mult, nici principiul individualizării pedepselor, iar cuantumul amenzilor nu este proporționat în raport cu participarea efectivă a Socitrel la Clubul España.
- 325 În consecință, al șaselea motiv trebuie respins în totalitate.

7. Cu privire la al șaptelea motiv invocat de Socitrel, întemeiat pe încălcarea principiilor proporționalității și egalității de tratament, întrucât Comisia nu a luat în considerare cooperarea efectivă a reclamantei în calitate de circumstanță atenuantă

Evocarea deciziei atacate

- 326 Potrivit considerentelor (1006)-(1009) ale deciziei atacate:

- „(1006) [...] Socitrel [se referă] la faptul [că a răspuns] cu promptitudine și cu precizie la solicitările de informații ale Comisiei.
- (1007) În speță, Comisia a apreciat dacă era justificată o reducere a amenzii, în conformitate cu jurisprudența, în ceea ce privește chestiunea dacă această cooperare cu una dintre întreprinderile în cauză permisesse Comisiei să constate încălcarea mai facil. Astfel cum se procedează în general în cazul înțelegerilor, în realitate, aprecierea a fost efectuată în temeiul Comunicării privind clemența (a se vedea punctul 19.4 de mai sus). În acest context, Comisia reține că Austria Draht, Trame, Socitrel, Fapricela, Proderac, societățile Ovako, Itas și CB nu au solicitat oficial clemența și nu au comunicat informații care constituie o valoare adăugată semnificativă.
- (1008) Comisia consideră, având în vedere argumentele părților și importanța și valoarea limitată a cooperării lor, că nu există alte circumstanțe existente care să determine o reducere a amenzii în afara Comunicării privind clemența care, în cazurile unei înțelegeri secrete, ar putea, în orice caz, să fie doar de natură excepțională. Un răspuns prompt și exact la o solicitare de informații a Comisiei nu constituie, în sine, o circumstanță atenuantă, întrucât părțile aveau obligația să răspundă la aceste întrebări într-un anumit termen.

(1009) Necontestarea faptelor nu este suficientă, în sine, pentru a justifica o reducere a amenzii în temeiul punctului 29 din Orientările din 2006 privind calcularea amenzilor, în special atunci când faptele sunt stabilite pe baza a numeroase probe. În general, Comisia observă în această privință că nu este ținută de practica sa anterioară și că reducerea pentru necontestarea faptelor, care era prevăzută în Comunicarea din 1996 privind clemența, a fost ulterior abandonată. Simpla necontestare, în afara unor situații excepționale, nu facilitează activitatea Comisiei, întrucât Curtea de Justiție a stabilit că, și în această situație, Comisia va trebui să dovedească faptele și că întreprinderea are libertatea să prezinte orice pledoarie pe care o consideră adecvată apărării sale, la momentul oportun și îndeosebi în procedura în fața Tribunalului. Ipoteza contrară este adevărată numai atunci când întreprinderea în cauză recunoaște faptele. Întrucât Comunicarea privind clemența în vigoare, și anume cea din 2002, nu prevede o reducere pentru simpla recunoaștere a faptelor (nici, *a fortiori*, pentru necontestarea acestor fapte), nu a fost creată nicio încredere legitimă în privința unei acordări a unei reduceri pe acest temei. Întrucât unele părți recunosc anumite fapte, aceasta nu a facilitat activitatea Comisiei în sensul că dispunea de un ansamblu de probe, suficient pentru a dovedi faptele în discuție. Prin urmare, nu poate fi acordată o reducere a amenzii pentru necontestarea faptelor.”

Evocarea principiilor

327 Punctul 29 a patra liniuță din Orientările din 2006 prevede:

„Cuantumul de bază al amenzii poate fi redus atunci când Comisia constată existența unor circumstanțe atenuante, precum:

— [...]

— atunci când întreprinderea implicată cooperează efectiv cu Comisia în afara sferei de aplicare a comunicării privind clemența și dincolo de obligațiile sale legale de a coopera.”

Cu privire la temeinicia celui de al șaptelea motiv

328 Socitrel susține, în esență, că, în mod eronat, Comisia a refuzat să îi acorde beneficiul unei reduceri a cuantumului amenzii pentru cooperarea sa.

329 Cu toate acestea, pentru ca Socitrel să poată solicita să beneficieze de dispozițiile cuprinse la punctul 29 a patra liniuță din Orientările din 2006, trebuie să demonstreze că cooperarea sa, care a depășit obligația legală de cooperare, fără a-i conferi totuși dreptul la o reducere a cuantumului amenzii în temeiul Comunicării privind clemența, a avut o utilitate obiectivă pentru Comisie, întrucât, în decizia atacată, Comisia a putut să se întemeieze pe elemente de probă pe care i le-a furnizat în cadrul cooperării sale și în lipsa cărora aceasta nu ar fi fost în măsură să sancționeze integral sau parțial încălcarea în cauză.

330 Or, trebuie să se constate că această situație nu se regăsește în speță. Pe de o parte, Socitrel nu a contestat faptele și a răspuns în termen la solicitările de informații care i-au fost adresate, împrejurare care nu depășește obligația sa legală de cooperare. Pe de altă parte, Socitrel nu demonstrează că, în decizia finală, Comisia a putut să se întemeieze pe elemente de probă pe care i le-a furnizat în cadrul cooperării sale și în lipsa cărora Comisia nu ar fi fost în măsură să sancționeze integral sau parțial încălcarea în cauză.

331 Prin urmare, al șaptelea motiv trebuie respins.

8. *Cu privire la primul motiv complementar invocat în cadrul celei de a doua adaptări a motivelor și concluziilor, efectuată de Socitrel și de Companhia Previdente, întemeiat, în ceea ce privește Socitrel, pe încălcarea principiilor egalității de tratament, proporționalității și încrederii legitime, precum și pe nemotivare, iar în ceea ce privește Companhia Previdente, pe încălcarea principiilor egalității de tratament, proporționalității și încrederii legitime, întrucât Socitrel și Companhia Previdente nu ar fi fost tratate în același mod ca Arcelor și SLM, care au obținut o reducere a cuantumului amenzii de care nu ar fi beneficiat reclamantele*

Evocarea deciziei atacate

332 Potrivit considerentului (1072a), introdus prin a doua decizie de modificare în decizia atacată:

„(1072a) Plafonul de 10 % prevăzut la articolul 23 alineatul (2) [din Regulamentul nr. 1/2003] este calculat pe baza cifrei de afaceri totale a tuturor entităților care constituie o întreprindere. Plafonul de 10 % nu este întemeiat pe cifra de afaceri individuală a entităților juridice care, în cadrul unei întreprinderi, răspund în solidar pentru o încălcare. Totuși, în acest caz special, Comisia își va utiliza marja de apreciere pentru a stabili părțile din amenzi pentru care filialele ArcelorMittal nu răspund în solidar cu ArcelorMittal SA și din amenda pentru care SLM răspunde individual, la un nivel care nu depășește 10 % din cifra lor de afaceri în anul anterior adoptării deciziei. Prin urmare, cuantumul maxim al amenzii pentru care ArcelorMittal Wire France SA și ArcelorMittal Fontaine SA răspund în solidar pentru perioada anterioară datei de 1 iulie 1999 va fi stabilit la 10 % din cifra de afaceri consolidată totală a ArcelorMittal Wire France SA aferentă anului care se încheie la 31 decembrie 2009. Din acest quantum total, cuantumul maxim pentru care ArcelorMittal Verderio Srl răspunde în solidar cu ArcelorMittal Wire France SA și cu ArcelorMittal Fontaine SA va fi stabilit la 10 % din propria cifră de afaceri aferentă anului care se încheie la 31 decembrie 2009. Cuantumul maxim al amenzii pentru care SLM răspunde individual va trebui să fie stabilit la 10 % din propria cifră de afaceri aferentă anului care se încheie la 31 decembrie 2009.”

333 Considerentul (1072b) al deciziei atacate stabilește cifra de afaceri totală luată în considerare, precum și cuantumul corespunzător plafonului de 10 % în cazul fiecărei societăți vizate de această a doua decizie de modificare.

Aprecierea Tribunalului

334 Astfel cum subliniază Comisia, trebuie să se constate că Socitrel și Companhia Previdente nu se află într-o situație comparabilă cu cea a ArcelorMittal și a filialelor sale, pe de o parte, și cu cea a Ori Martin și al SLM, pe de altă parte.

335 Într-adevăr, aceste două societăți-mamă au constituit o întreprindere cu filialele lor într-o parte din perioada încălcării și au fost considerate răspunzătoare în solidar cu aceste filiale pentru perioada în care formau o întreprindere, ceea ce se exprimă printr-un calcul diferențiat al plafonului de 10 % (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 septembrie 2014, YKK și alții/Comisia, C-408/12 P, Rep., EU:C:2014:2153, punctul 55 și următoarele).

336 Această situație nu se regăsește în cazul Companhia Previdente în ceea ce privește Emesa, Galycas și ITC, pe care le-a achiziționat după încălcare și pentru care nu i s-a stabilit răspunderea în solidar pentru comportamentul ilicit al acestora.

337 În consecință, critica referitoare la încălcarea principiului egalității de tratament trebuie înlăturată.

- 338 Rezultă că trebuie înlăturată și critica întemeiată pe încălcarea principiului proporționalității, în sensul că amenda aplicată reclamantelor are un caracter disproporționat din cauză că, în privința Socitrel și a Companhia Previdente, nu a fost acordată o reducere analogă celei acordate ArcelorMittal sau Ori Martin.
- 339 În plus, Comisia nu a dat reclamantelor nicio asigurare precisă care ar fi putut să le determine să nutrească speranțe întemeiate cu privire la o reducere a cuantumului amenzii pentru motive analoge celor care au determinat o asemenea reducere în favoarea ArcelorMittal și a Ori Martin.
- 340 În sfârșit, trebuie respinsă critica întemeiată pe nemotivare, întrucât considerentele (4), (5) și (9)-(13) ale celei de a doua decizii de modificare explică în mod clar motivele pentru care Comisia a modificat decizia.
- 341 În consecință, primul motiv complementar invocat de reclamante trebuie respins.

9. Cu privire la al doilea motiv complementar invocat de Socitrel și de Companhia Previdente, întemeiat pe încălcarea principiilor diligenței, loialității, bunei-credințe și securității juridice, întrucât, în anul 2011, Comisia a modificat din nou decizia inițială

- 342 Socitrel și Companhia Previdente susțin, în esență, că Comisia a încălcat principiile diligenței, loialității, bunei-credințe și securității juridice, întrucât, pentru a doua oară în anul 2011, a modificat decizia inițială din cauza unor vicii de motivare susceptibile să le compromită dreptul la apărare, plasând astfel reclamantele într-o stare de incertitudine constantă.
- 343 Totuși, trebuie să se constate că acest motiv complementar se confundă cu argumentația prezentată de Socitrel în susținerea celui de al treilea motiv al acesteia, care trebuie respins pentru motivele expuse la punctele 184-189 de mai sus.
- 344 În aceste condiții, trebuie să se respingă, pentru aceleași motive, al doilea motiv complementar invocat de Socitrel și de Companhia Previdente cu ocazia celei de a doua adaptări a motivelor lor.
- 345 Din toate considerațiile de mai sus rezultă că niciunul dintre motivele invocate de reclamante nu poate fi admis. Prin urmare, acțiunea introdusă de fiecare dintre ele trebuie respinsă în totalitate, fără a fi necesară, în împrejurările speței, recurgerea, în temeiul competenței de fond, la reformarea amenzii care le-a fost aplicată.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 346 În temeiul articolului 134 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamantele au căzut în pretenții, se impune obligarea acestora la plata cheltuielilor de judecată, conform concluziilor Comisiei.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a șasea)

declară și hotărăște:

- 1) **Conexează cauzele T-413/10 și T-414/10 în vederea pronunțării hotărârii.**
- 2) **Respinge acțiunile.**

- 3) Socitrel – Sociedade Industrial de Trefilaria, SA și Companhia Previdente – Sociedade de Controlo de Participações Financeiras, SA suportă, în afara propriilor cheltuieli de judecată, cheltuielile de judecată efectuate de Comisia Europeană, inclusiv pe cele aferente procedurii măsurilor provizorii.**

Frimodt Nielsen

Dehousse

Collins

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 15 iulie 2015.

Semnături